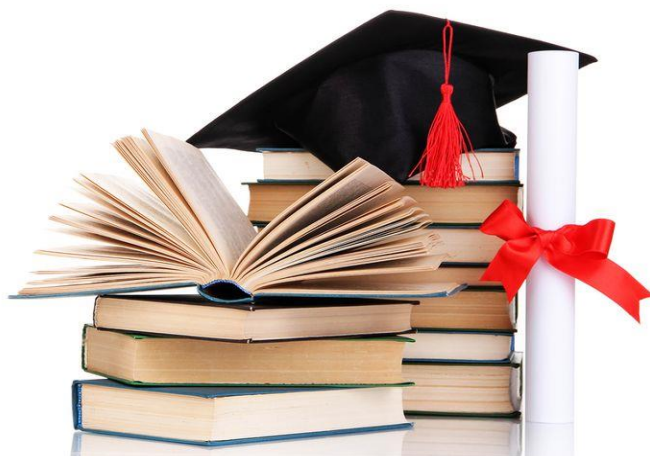

**Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України**

ЦВЕТКОВА Г. Г.

**Моніторинг якості підготовки магістрів
педагогічного профілю**

Методичні рекомендації

Київ – 2018

УДК...

ББК...

Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю

Методичні рекомендації містять уніфіковані матеріали, що можуть бути корисними для організації моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю, аспірантів та слухачів курсів підвищення кваліфікації інститутів післядипломної педагогічної освіти та перепідготовки кадрів. У посібнику розкрито сутність і зміст методики моніторингових досліджень, надано практичні поради, діагностичний інструментарій щодо використання моніторингу для підвищення якості освіти магістрів педагогічного профілю.

Укладач:

Цветкова Г. Г., доктор педагогічних наук, професор

Рецензенти:

Матвієнко О. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики початкового навчання Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Панасенко Е. А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет”.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол №... від ... жовтня 2018 року)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. Теоретичні аспекти моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю.....	9
1.1. Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю: сутність та зміст	9
1.2. Компетентнісна характеристика магістрів педагогічного профілю	13
РОЗДІЛ II. Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю: критерії та показники	
2.1. Критерії та показники моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю	24
2.2. Якісний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю.....	28
2.3. Діяльнісний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю	31
2.4. Результативно-рефлексивний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю	34
ВИСНОВКИ	42
ДОДАТКИ	44

ВСТУП

Освітній моніторинг на сучасному етапі – найвагоміший складник якості підготовки магістрів педагогічного профілю. Дослідники зазначають, що *„Відсутність ефективної системи моніторингу вищої освіти є однією з причин, що обумовлюють неможливість побудови ефективної системи фінансування та ухвалення управлінських рішень у системі вищої освіти. Будь-які обіцянки побудови нової системи фінансування вищої освіти без ефективної системи моніторингу якості вищої освіти будуть залишатися порожніми деклараціями. Перехід від тотального державного контролю в системі вищої освіти до цивілізованого освітнього моніторингу залишається одним з найактуальніших завдань сьогодення”* [12].

Підкреслимо, що в процесі глобальних продуктивних перетворень, євроінтеграційних спрямувань, що відбуваються в Українській державі, виняткового значення набуває якісна національна вища освіта, яка має виховувати інноваційну особистість, громадянина України і світу з планетарним мисленням, спроможну до постійного ціннісного професійного зростання, спілкування з іншими культурами, духовного перетворення дійсності. Ці всі процеси неможливі без *грамотного, керованого освітнього моніторингу, що ґрунтується на переосмисленні професійної й духовної місії викладача вищої школи, який є прикладом української елітарності, носієм культурно-історичної пам'яті етносу й інтелектуальним творцем суспільства, актуалізує необхідність модернізації системи підготовки кваліфікованих*

Доцільність представлених методичних рекомендацій зумовлена необхідністю модернізації системи моніторингу процесу професійної підготовки магістрів педагогічного профілю для забезпечення цілісного оновлення і приведення його у відповідність до тих змін, які відбуваються

в соціальному, політичному, економічному, культурному просторі України, урахувуючи загальносвітові тенденції, а також упровадженням стратегії випереджувального розвитку особистості. Нове розуміння ролі педагога (професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях, в інноваціях психолого-педагогічної науки, володіє різними технологіями навчання, виховання й розвитку дітей, здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самомоделювання та самопроектування в різних сферах життєдіяльності) зумовлює потребу конкретизувати методологічне, теоретико-методичне підґрунтя професійної підготовки майбутнього фахівця та підвищити рівень його кваліфікації на основі ефективної системи моніторингу якості вищої освіти.

Актуальність цієї проблеми знайшла своє відображення в положеннях міжнародних документів із проблем розвитку освіти в умовах глобалізації та європейської інтеграції (Форум міністрів європейських країн „Європейська школа XXI століття: Київські ініціативи” (2011), Педагогічна Конституція Європи, прийнята на II Форумі ректорів педагогічних університетів європейського простору (2013) та ін.), а також у загальнодержавних документах, що становлять нормативно-правову базу вищої освіти (Закони України „Про професійний розвиток працівників” (2012), „Про вищу освіту” (2014), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Державна національна програма „Освіта. Україна XXI століття” (1996), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, Концепція освіти дорослих в Україні (2011)); Постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” (2011), Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013).

Проблемі професійної підготовки фахівців в умовах вищої школи приділено значну увагу. Питання філософії сучасної освіти розкрито в працях В. Андрущенка, В. Кременя, Ю. Сауха, В. Огнев’юка.

Питанням теорії розвитку особистості педагога в умовах неперервної педагогічної освіти, інноваційних підходів і принципів освіти дорослих присвячено наукові розвідки Н. Волкової, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, А. Кузьмінського, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєвої, О. Сухомлинської, Г. Троцько та ін. На думку дослідників, найголовнішим мотивом професійного саморозвитку, самовдосконалення є можливість реалізуватися через професію.

Теоретико-методологічні засади неперервної професійної освіти репрезентовано в студіях С. Гончаренка, С. Сисоєвої; розвиток вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів розглядали К. Балабанов, Т. Десятов, В. Луговий; педагогічні засади організації освітнього процесу у вищій школі досліджували А. Алексюк, М. Євтух, В. Кушнір, П. Сікорський; розроблення та впровадження сучасних інформаційних технологій у процес професійної підготовки фахівців висвітлювали В. Биков, Т. Коваль, М. Жалдак.

Моніторингові дослідження в різних сферах діяльності здійснюють Є. Антосенкова, А. Ахмадєєва, А. Бичкова, І. Вавилова, І. Галяміна, С. Горбаткова.

Теоретико-методологічні підґрунтя моніторингових досліджень становлять праці І. Бестужева-Лади, І. Герасимова, Т. Заславської, Ю. Левади, О. Майорова, Н. Пішулина, А. Савельєва, Н. Селезньової, Л. Семушиної, А. Субетто, Р. Шишова.

Стандартизації та моніторингу вищої освіти присвячено праці, пов'язані з діагностикою якості підготовки (В. Андрєєв, В. Кальней, О. Майоров, Т. Михалєва, Г. Селевко, О. Субетто, Ю. Татур, С. Шишов, В. Шухардіна та ін.); таксономії цілей освіти (В. Беспалько, Б. Блум, В. Кларін, О. Лебедєв та ін.).

Програмований і стандартизований контроль як засіб оцінки якості освіти розкрито в студіях І. Бєха, В. Беспалька, Т. Ільїної, Н. Тализіної;

тестовий контроль – В. Аванесова, Ж. Байрамової, Д. Горбатова, В. Євдокимова, Н. Єфремової, О. Майорова, Дж. Равена, М. Челишкової; самоконтроль і організація самостійної роботи студентів – В. Буряка, В. Кукли, А. Линди, І. Столярової; створення нових, нетрадиційних методик і технологій контролю репрезентовано в працях таких учених, як М. Іошанов, В. Кальней, Ф. Костиєв, В. Овчинников, А. Махмурян, С. Савельєва, С. Фролова, М. Челишкова, О. Чередниченко, С. Шишов.

Матеріали презентованих методичних рекомендацій можуть бути корисні для організації навчання студентів, зокрема магістрантів, аспірантів та слухачів курсів підвищення кваліфікації інститутів післядипломної педагогічної освіти та перепідготовки кадрів. *Метою методичних рекомендацій* є: практичні поради щодо використання психолого-педагогічних методик здійснення моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю.

Моніторинг в освіті, на думку Д. Бодненко, має такі етапи: визначення мети, завдання, безпосереднє впровадження та організація моніторингу якості освіти.

Ми приєднуємося до думки ряду авторів (Д. Бодненко), що моніторинг формується як багаторівнева система діагностичних процедур, що проводяться з використанням методик, які об'єктивно висвітлюють показники якісної освіти. Аналізуючи якість підготовки магістрів педагогічного профілю, треба враховувати специфіку педагогічної професії, систему компетентностей, якими повинен оволодіти майбутній фахівець, особливості конкретного університету тощо.

Моніторингові дослідження, конкретні методичні поради з цього питання розкривають широкі перспективи та можливості для подальшого розвитку вищої освіти, а саме: прогнозування, корекції, планування, рефлексії педагогічної діяльності закладу вищої освіти.

Матеріали, що містяться в методичних рекомендаціях, не

вичерпують усіх аспектів запровадження моніторингових досліджень. Вони є підґрунтям, практичним прикладом для розгортання й розкриття творчого потенціалу та індивідуальності викладача й студентів у їхній освітній діяльності.

РОЗДІЛ І

Теоретичні аспекти моніторингу якості педагогічної освіти магістрів педагогічного профілю

1.1. Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю: сутність та зміст питання

У довідковій літературі запропоновано таке визначення моніторингу „Моніторинг – комплекс наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів” ([https://slovotvir.org.ua/ words/monitorynh](https://slovotvir.org.ua/words/monitorynh)). Зазначимо, що поняття „моніторинг” вивчають і використовують у межах різних сфер науково-практичної діяльності. Але такі поняття, як „педагогічний моніторинг”, „моніторинг підготовки”, ще потребують вивчення та ретельного узагальнення.

Моніторинг в освіті, на думку Д. Бодненко, О. Жильцова (лат. *monitor* – той, що нагадує, наглядає, зберігає), – спеціальна система збору, обробки, зберігання й поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об’єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування освітньої галузі.

Науковці В. Звонников та М. Мельникова уявляють моніторинг як стандартизоване спостереження за освітнім процесом та його результатами, що дозволяє створити історію стану об’єкта в часі, кількісно оцінювати зміну суб’єктів навчання й освітньої системи, визначати й прогнозувати напрями їхнього розвитку [2].

На думку ряду авторів [4 – 7], моніторинг ставить завданням

фіксацію стану системи, її системний опис, оцінку ефективності системи загалом або окремих підсистем, визначення пошкоджень і збоїв. Саме моніторинг дає можливість виявити потенційні небезпеки та відхилення до їх настання, попередити про можливі ризики.

Деякі автори презентують педагогічний моніторинг як форму організації збору, зберігання, обробки й поширення інформації про діяльність педагогічної системи, що забезпечує безперервне спостереження за її станом і прогнозування її розвитку [5].

Моніторинг як механізм контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за навчально-виховним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або першочерговим пропозиціям, що дозволяє виявити тенденції розвитку системи освіти, розглядають Д. Матрос, Д. Полєв. Вони впевнені, що поняття „освітній моніторинг” як категорія педагогічна й управлінська не копіює загальних положень теорії інформації, а переводить їх на мову педагогіки, психології й управління.

На думку І. Лапіної, моніторинг – це відповідний механізм контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за навчально-виховним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. „Моніторинг якості освіти пов’язаний із такими педагогічними категоріями, як об’єкт і предмет дослідження; постановка завдання; формування гіпотези; збір інформації, планування, організація, систематизація; узагальнення та обробка даних; формування наукових прогнозів і відповідних пояснень; розробка та добір відповідного діагностичного інструментарію”, – зазначає науковець [10].

На методичному складнику моніторингу наголошують П. Анісімов, В. Зуєв, О. Майоров, Л. Шибасєва. Моніторинг у контексті підвищення якості управлінських рішень і при здійсненні педагогічних інновацій презентують А. Орлов та Г. Єльнікова. Як засіб оцінки якості освіти

моніторинг розкривають В. Кальней, Н. Михайлова, Н. Селезньова.

Моніторинг *якості підготовки магістрів педагогічного профілю* – це цілеспрямоване, організоване, безперервне, систематичне *стеження* за змінами основних показників навчальної та викладацької діяльності суб'єктів освітнього простору, оцінка якості підготовки, від якої залежить результативність навчання магістрантів – майбутніх викладачів закладу вищої педагогічної освіти, з метою своєчасного прийняття стратегічних рішень, корекції навчально-виховного процесу і створення для його розвитку відповідних умов на основі аналізу зібраної інформації й педагогічного прогнозу.

Умовами реалізації моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю є інтеграція діяльності всіх структурних підрозділів закладу вищої освіти та активна участь кожного викладача, студента в підвищенні якості освіти у вищій школі.

Об'єктом моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю є *багатоаспектна інтеграція викладачів, студентів; інноваційний нормативний та процесуальний супровід; освітні, професійні та особистісні досягнення всіх учасників освітнього простору; ефективний менеджмент якості вищої освіти.*

Мета моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю – підвищення ефективності діяльності закладів вищої освіти з урахуванням сучасних викликів, проблем і продуктивного досвіду.

Завдання **моніторингу** якості підготовки магістрів педагогічного профілю:

- Накопичення та збирання фактичного матеріалу про стан функціонування освітнього процесу в закладі вищої освіти.
- Своєчасне виявлення змін, що відбуваються в освітньому просторі вищої школи, аналіз чинників, які впливають на них.

- Попередження негативних тенденцій в організації освітнього процесу.
- Здійснення прогнозування розвитку важливих процесів на рівні закладу вищої педагогічної освіти.
- Оцінка ефективності та повноти реалізації методичного забезпечення освіти.
- Оцінка психологічного та морального стану учасників освітнього процесу.

Моніторинг якості освіти магістрів педагогічного профілю передбачає збір інформації, що аналізується на основі чіткого визначення критеріїв та показників моніторингу, об'єктів, методів, етапів.

Об'єкти моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю:

- зміст навчання магістрів;
- результати навчання;
- компетентність науково-педагогічного складу закладу освіти;
- технології навчання;
- професійна самореалізація магістрів педагогічного профілю.

Методи збору та обробки інформації:

- моделювання;
- експертне опитування;
- спостереження;
- вивчення та аналіз документації;
- тестування;
- анкетування;
- контроль (підсумковий, рубіжний, залишковий);
- самооцінювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. моногр. / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін. ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.
2. Звонников В. И. Современные средства оценивания результатов обучения : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В. И. Звонников, М. Б. Мельникова. – М. : Издат. центр „Академия”, 2007. – 224 с.
3. Зельницький А. М. Компетентнісна модель випускника ВВНЗ – складова системи підготовки військових фахівців / А. М. Зельницький, П. І. Удовенко, Р. М. Серветник // Вісн. Нац. акад. оборони України : зб. наук. пр. – К. : НАОУ, 2009. – Вип. 3(11). – С. 26 – 38.
4. Иванов С. А. Мониторинг и статистика в образовании : учеб.-метод. комплект материалов для подготовки тьюторов / С. А. Иванов, С. А. Писарева, Е. В. Пискунова, О. Э. Крутова. – М. : АПК и ППРО, 2007. – 128 с.
5. Великоредчанина С. Мониторинг прав человека : лекции / С. Великоредчанина. – М., 2003. – 153 с.
6. Ганеева Ж. Г. Определение понятия „мониторинг” в различных сферах его применения [Електронний ресурс] / Ж. Г. Ганеева. – Режим доступу : http://www.lib.csu.ru/vch/8/2005_01/006.pdf
7. Демченко О. М. Концептуальні та процесуальні основи експериментальної технології діагностування творчих самостійних робіт студентів / О. М. Демченко // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Сер. 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – Вип. 3(13). – К. : НПУ, 2005. – 290 с.
8. Краснова Т. Д. Види моніторингу освіти [Електронний ресурс] / Т. Д. Краснова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5._NTSB_2007/Pedagogica/20362.doc.htm
9. Кузьмінський А. І. Тест навчальних досягнень особистості як засіб педагогічного вимірювання : навч. посіб. для викладачів ВНЗ, вчителів ЗОШ / А. І. Кузьмінський, В. І. Єфименко. – Черкаси : Вид. від. Черкас. нац. ун-ту імені Богдана Хмельницького, 2002. – 64 с.
10. Лапіна І. М. Моніторинг якості освіти [Електронний ресурс] / І. М. Лапіна. – Режим доступу : <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/monitoring-yakosti-osviti.html>
11. Новікова Л. М. Впровадження кредитно-модульної системи навчання в умовах Болонського процесу. Науково-педагогічний семінар „Педагогіка вищої школи” : метод. посіб. / Л. М. Новікова. – Павлоград, 2010. – 125 с.
12. Профессиональные компетенции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smart.edu.com/professionalnye-kompetentsii/professionalnye-kompetentsii.html>.
13. Федорченко Ю. Про моніторинг якості освіти [Електронний ресурс] / Ю. Федорченко. – Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/vnz/50427/>

1.2. Компетентнісна характеристика магістрів педагогічного профілю

Компетентність магістрів педагогічного профілю розглядаємо як компетентність, яка за своїм змістом і структурою відрізняється від компетентності, наприклад, студента-бакалавра. Означена компетентність

спонукається мотивом, що ґрунтується на потребі самовдосконалення, самоствердження, самоактуалізації. Якщо у випадку зі студентами йдеться про базові компетентності, то в майбутнього викладача на перший план виходять здатність до постійного особистісного та професійного збагачення. Отже, з позицій компетентнісного підходу мета підготовки майбутнього викладача – озброїти майбутнього фахівця методами практичного перетворення дійсності. Для майбутнього викладача вищої школи вирішальною стає компетенція у сфері самовизначення й самореалізації, саморозвитку та самоосвіти, що виявляється в потребі навчатися впродовж усього життя. Ураховуючи ключові позиції, виділені під час попереднього аналізу, зазначимо, що професійна підготовка магістрів педагогічної освіти з позицій компетентнісного підходу розглянута як формування здатності, готовності, спроможності майбутнього фахівця здійснювати професійну педагогічну діяльність на основі набутих базових професійних компетенцій при постійному прагненні до професійного саморозвитку, самовдосконалення та збагачення творчого особистісного потенціалу.

Основними показниками професійної компетентності викладача вищої школи стають навченість, професійна підготовленість, професійний досвід на фундаментальному підґрунті формування мотивів саморозвитку. На основі аналізу літератури (Н. Кузьміна, А. Реан) виділяємо основні структурні елементи професійної компетентності магістра педагогічної освіти:

Загальні (ключові) компетентності (соціокультурна, інформаційна, комунікаційна, здоров'язбережувальна, акмеологічна).

Спеціальні компетентності (психолого-педагогічна, фундаментальна, методична).

У зв'язку з цим надаємо компетентнісну характеристику магістра педагогічної освіти **нової формації**.

Загальні (ключові) компетентності

Соціокультурна компетентність. *Здатність* майбутнього викладача до особистісної і професійної самоактуалізації, успішного задоволення індивідуальних і соціальних потреб; *готовність* діяти та виконувати суспільно значущі завдання та сприяти особистісному саморозвитку студентів у конкретних культурно-історичних умовах; *здатність* з повагою та дбайливо ставитись до історичної спадщини і культурних традицій, толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності в суспільстві; *готовність* працювати в міжнародному середовищі, виявляючи толерантне ставлення до інших культур; *здатність* до позиціювання особистісної і соціальної значущості своєї професії, володіння цілісним уявленням про освіту як особливу сферу соціокультурної практики; *здатність* ставити мету й формулювати завдання, пов'язані з реалізацією соціально-професійної діяльності; *готовність* до встановлення співвідношення ролі культури, науки в розвитку цивілізації та пов'язаних з цим сучасних соціальних і етичних проблем, цінності наукової раціональності та її історичних типів, знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції.

Інформаційна компетентність. *Здатність* викладача до пошуку, обробки й використання інформації, інтерпретації та використання інформації для адресата; *здатність* в умовах розвитку науки та змінюваної соціальної практики до перегляду власних позицій, вибору нових форм та методів роботи; володіти організаційно-діяльнісними вміннями, необхідними для самоаналізу, розвитку своїх творчих здібностей і підвищення кваліфікації в галузі початкової та вищої освіти; *готовність* до самостійного розв'язання навчальних проблем засобами ІКТ нового покоління в професійно-педагогічній діяльності в умовах сучасної інноваційної політики: розробка функційної структури *комп'ютерного середовища* для підтримки навчального процесу, використання

програмного забезпечення, мультимедійних технологій, Інтернету тощо на базі поєднання інформатичної підготовки магістрантів із сучасними педагогічними технологіями та психолого-педагогічними особливостями роботи зі студентами; *готовність* використовувати ІКТ для вироблення в студентів навичок критичного мислення, надавати підтримку безперервному розумовому процесу, створювати для студентів та колег суспільство знань, засноване на принципах інновації, безперервного навчання, що збагачується засобами ІКТ; *готовність* до ведення документації закладу вищої освіти на електронних носіях; *здатність* вільно орієнтуватися у стрімкому потоці наукової інформації, вести особистий науковий пошук; формулювати науково-педагогічне завдання, для його вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

Комунікаційна компетентність. *Здатність* забезпечувати ефективний прямий та зворотний зв'язок, контакт зі студентами та колегами; *здатність* до розробки стратегії, тактики й техніки взаємодії з людьми, організацію їхньої спільної діяльності для досягнення певних суспільно значущих цілей; *здатність* до досконалого володіння різними стилями (офіційно-діловий, науковий, художній) українською мовою як державною та іноземною на необхідному професійному рівні; *здатність* логічно, правильно, аргументовано й чітко будувати усне та писемне мовлення, *володіння* ораторським мистецтвом, навичками публічної презентації результатів роботи, уміннями обирати відповідні форми й методи презентації; *готовність* ведення дискусії й полеміки; *здатність* забезпечувати сприятливий психологічний клімат і атмосферу толерантності, стриманості, тактовності, емпатійності, культури мовлення, поваги, співпраці в педагогічному колективі задля забезпечення безпечного здоров'язбережувального освітнього простору; *здатність* до ефективної комунікації та представлення складної комплексної інформації

в стислій формі (усно та письмово) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій на досконалому рівні.

Здоров'язбережувальна компетентність. *Готовність* майбутнього викладача до організації безпечного валеологічного простору – особливої комфортної атмосфери, яка спрямована на збереження та зміцнення здоров'я студентів та відкриває в кожній особистості позитивний простір для особистісного зростання в інтелектуальній, духовній, соціальній сферах, *здатність* спрямовувати на досягнення цієї мети зусилля медичної та психологічної служб; *здатність* здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні, коригувальні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності; *готовність* до здійснення активних форм і методів, що сприяють формуванню в студентів навичок критичного мислення, ініціативи і творчості в галузі здоров'я; *здатність* презентувати роль фізичного виховання в розвитку людини й підготовці спеціаліста, знати основи фізичного виховання й здорового способу життя, володіти системою практичних умінь і навичок, які забезпечують збереження та зміцнення здоров'я, розвиток і вдосконалення психофізичних здібностей і якостей, набувати досвіду використання спортивно-фізичної діяльності для досягнення життєвих і професійних цілей; *готовність* до поглибленої роботи над особистим світорозумінням: знаходження особистісного вищого потенціалу, сенсу власної життєдіяльності, перегляду особистісних поглядів у руслі ноосферизації.

Акмеологічна компетентність. *Здатність* ставити мету й формулювати завдання, пов'язані з реалізацією соціально-професійної діяльності, адекватно оцінювати процес і результати своєї діяльності, власні професійні можливості; *готовність* майбутнього викладача до постійної самоактуалізації, мотивації високих досягнень, прагнення

високих професійних результатів, життєвих успіхів; *здатність* до формування потреб у знаннях, навичках, розвитку сталих інтересів до різноманітних видів професійної діяльності; *здатність* шляхом самостійного навчання освоїти нові науково-педагогічні теорії, використовуючи здобуті знання; *здатність* до креативного мислення, набуття гнучкого способу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати педагогічні проблеми та завдання, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій у галузі педагогічної освіти; *здатність* застосовувати відповідну методологію для досягнення результатів і обґрунтування висновків; *здатність* до імплементації законодавчих та нормативно-правових актів у галузі вищої освіти; *здатність* до творчо-критичного мислення з дотриманням норм і правил інтелектуальної власності; *здатність* до наукового аналізу та синтезу на основі логічних аргументів і перевірених фактів; *здатність* приймати управлінські рішення в галузі вищої освіти; *готовність* до організації дослідно-експериментальної та дослідницької роботи у сфері освіти та представляти її результати передусім у публікаціях; *здатність* до подолання професійних криз і професійної деформації.

Спеціальні компетентності

Психолого-педагогічна компетентність. Єдність теоретичної і практичної *готовності* викладача до професійної діяльності; *здатність* до ефективного вирішення психолого-педагогічних проблем і типових і нестандартних професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності; *готовність* до реалізації різних підходів до класифікації методів і форм організації навчання у вищій школі; методики організації індивідуальної, фронтальної, групової форми роботи зі студентами; нетрадиційних методів і форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; вимог до організації сучасної лекції як форми навчання; сучасних підходів до організації семінарсько-практичних

занять; *здатність* виявляти та розвивати здібності (предметні, творчі, наукові) у студентської молоді та застосовувати в цьому напрямі адекватні методики; *здатність* до здійснення психолого-педагогічної діагностики; володіння вмінням проектування, реалізації, оцінювання й корекції освітнього процесу; *здатність* до аналізу та наукової інтерпретації основних напрямів і завдань виховання у вищому навчальному педагогічному закладі; *здатність* до використання форм, методів та засобів виховної діяльності у ЗВО; усвідомлення сутності, завдань, змісту роботи інституту кураторів; прав, обов'язків, вимог до сучасного викладача; *готовність* до оволодіння основними видами педагогічної діяльності викладача; *здатність* до усвідомлення змісту понять: „педагогічна культура”, „педагогічна майстерність”, „педагогічний професіоналізм”, „педагогічна компетентність”; *здатність* до визначення критеріїв і показників вихованості студентів; *готовність* розробляти і здійснювати шляхи гуманізації педагогічного процесу у вищій школі; шляхи відродження національної педагогічної освіти та перебудови вищої освіти в контексті Болонського процесу; *здатність* визначати шляхи формування авторитету викладача ЗВО; усвідомлювати роль студентської академічної групи та студентського самоврядування у вихованні студентів; розроблення виховного заходу в студентській академічній групі.

Фундаментальна компетентність. *Здатність* до інтерпретації поняття „фундаментальний підхід у сучасній педагогічній теорії та практиці”; основних складників різних підходів до підготовки педагога; етапів формування концепцій підготовки фахівців; обґрунтовувати і мотивувати вибір того чи того підходу щодо підготовки педагога; *готовність* до проектування концептуальних підходів відповідно до вимог суспільства та конкретного навчального закладу; *здатність* використовувати здобуття наукових досліджень щодо пошуку фундаментальних підходів; *здатність* опанувати основні розділи

нормативних професійно зорієнтованих дисциплін: природничо-математичного циклу, філологічних дисциплін, технологій початкової освіти та практикумів іноземної мови за науковим спрямуванням, каліграфії, основ культури мовлення; *здатність* до викладання дисциплін природничо-математичного циклу в початковій та вищій школі; до імплементації компетентного підходу в початковій та вищій освіті, орієнтуючись на ключові, предметні та міжпредметні компетентності.

Методична компетентність. *Здатність* до аналізу знань про сферу освіти, сутність, зміст і структуру освітніх процесів, володіти системою знань про історію та сучасні тенденції розвитку педагогічних концепцій і предметних методик; *здатність* імплементувати особливості інноваційних підходів до викладання основних дисциплін початкової ланки освіти, застосовувати в практичній діяльності знання з нових педагогічних технологій, використовувати елементи інноваційних методик під час викладання дисциплін початкової ланки освіти; *здатність* до імплементації психодидактичних умов застосування сучасних технологій навчання (технології ситуаційного, інтерактивного навчання тощо) у початковій та вищій школі; до викладання фахових дисциплін у початковій та вищій школі; до викладання спецкурсів та факультативів у початковій та вищій освіті; до викладання дисциплін мистецької та технологічної галузі в початковій та вищій освіті; до викладання елективних курсів європейського рівня (передусім, щодо освіти для сталого розвитку); *здатність* здійснювати самостійно-пошукову роботу; користуватися сучасними методами навчання як складником психолого-педагогічної компетентності вчителя вищої школи; ставити навчальні цілі та вибирати методи навчання; використовувати інформаційно-презентативні, самостійно-пошукові та інші методи навчання; використовувати навчальні технології в системі закладу вищої освіти.

Магістр педагогічного профілю – освітній ступінь фахівця, який на основі повної базової педагогічної освіти отримав поглиблену підготовку, фундаментальні психолого-педагогічні знання та вміння, педагог і психолог з активною професійною позицією, з розвиненими перцептивно-рефлексивними, організаторськими здібностями, педагогічною спрямованістю й готовністю до майбутньої педагогічної діяльності, професійним володінням різноманітними методами навчання й виховання дітей дошкільного віку, критичним мисленням.

Магістр педагогічного профілю – це:

Особистість – цілісна, гармонійна особистість з позитивною Я-концепцією, розвиненим емоційним інтелектом, високим рівнем загальної культури та моральності.

Професіонал – педагог і психолог з активною професійною позицією, з розвиненими перцептивно-рефлексивними, організаторськими здібностями, педагогічною спрямованістю й готовністю до майбутньої педагогічної діяльності, професійним володінням різноманітними методами навчання й виховання дітей дошкільного віку, критичним мисленням.

Експерт – здатний терпляче спостерігати за дітьми, вивчати та уточнювати типові прояви кожної дитини, уважно аналізувати факти, з'ясовувати їх причини, ознайомлюватися з обставинами, виробляти виважені судження та об'єктивні оцінки.

Фасилітатор – здатний до оптимістичного прогнозування щодо розвитку, навчання та виховання особистості, з домінантними позитивними емоціями та настроєм, відчуттям щастя та задоволенням від життя та професії; володіє психотерапевтичним ефектом у спілкуванні з дітьми, колегами та батьками.

Новатор – з яскраво вираженим новаторським духом, який завжди першим сприймає, активно впроваджує й поширює нове в галузі дошкільної освіти.

Вимоги до магістра педагогічного профілю нової формації

Магістр нової формації – це духовно розвинена творча особистість, здатна до рефлексії й контролю результатів педагогічної діяльності, педагогічно обдарована й щаслива людина.

Головна мета педагога нової формації – практичне перетворення дійсності, при цьому людські здібності „опредмечуються”, що знаходить свою реалізацію в якостях самого суб’єкта: змінюючи світ, підтримуючи дитину, вихователь змінюється сам у відповідному напрямі. Компетентність майбутнього педагога можна представити як гармонійне, інтегроване, системне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії, що становлять готовність особистості до розв’язання практичних педагогічних завдань.

У зв’язку з цим виокремимо такі **вимоги** до сучасного магістра педагогічного профілю нової формації :

1. Готовність до педагогічної підтримки особистості, до педагогічного супроводу на шляху особистісного розвитку.

2. Здатність до емоційної й моральної підтримки, прагнення до емоційної близькості в спілкуванні з нею, спрямування на психологічний комфорт і своєчасний розвиток особистості.

3. Володіння майстерністю „емоційного зараження” та психологічного магнетизування.

4. Творче ставлення до педагогічної діяльності.

5. Професійна духовність.

6. Високий рівень педагогічної ерудиції, інтуїції, критичного педагогічного мислення, здатність до організації педагогічного спілкування.

7. Стійка педагогічна спрямованість та високий рівень володіння педагогічною майстерністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. моногр. / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Поляковата ін. ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.
2. Байденко В. И. Базовые навыки (ключевые компетенции) как интегрирующий фактор образовательного процесса / В. И. Байденко, Б. Оскарссон // Проф. образование и формирование личности специалиста. – 2002. – № 1. – С. 26 – 30.
3. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія : вісн. НАПН України. – К. : „Педагогічна преса”, 2009. – № 2(63). – С. 26 – 41.
4. Бобак Н. В. Моніторинг якості освіти: міжнародний досвід [Електронний ресурс] / Н. В. Бобак. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pedp/2010_1/65/met/Bobak.pdf
5. Зеер Э. Ф. Психология профессий / Э. Ф. Зеер. – Екатеринбург : Урал. гос. проф.-пед. ун-т, 1997. – 256 с.
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія / І. А. Зязюн. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
7. Ландшеер В. Концепция „минимальной компетентности” / В. Ландшеер // Перспективы. Вопр. образования. – 1988. – № 1. – С. 27 – 34.
8. Нагач М. В. Підготовка майбутніх учителів у школах професійного розвитку в США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / М. В. Нагач. – К., 2008. – 21 с.
9. Новиков А. М. Методология образования / А. М. Новиков. – Изд. вт. – М. : „Эгвес”, 2006. – 488 с.
10. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с
11. Шелтон А. Введение в профессиональную педагогику : учеб. пособие / А. Шелтон. – Екатеринбург : УГППУ, 1996. – 288 с.
12. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [Електронний ресурс] / В. Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – Режим доступу : <http://zakinfo.org.ua/2010-01-18-13-14-15/233-2010-08-25-07-10-49>
13. Цветкова Г. Г. Самовдосконалення викладача вишу: компетентнісний підхід / Г. Г. Цветкова // Актуальні проблеми вищої освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21 – 22 берез.) / за заг. ред. І. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. – К. : НАУ, 2013. – С. 106 – 107.
14. Чошанов М. А. Гибкая психология проблемно-модульного обучения / М. А. Чошанов. – М. : Нар. образование, 1997. – 152 с.
15. Шишов С. Е. Мониторинг качества образования: проблемы определения сущности / С. Е. Шишов // Сред. проф. образование. – 2008. – № 9. – С. 18 – 20.
16. Эльконин Б. Д. Понятие компетентности с позиций развивающего обучения / Б. Д. Эльконин // Современные подходы к компетентностно ориентированному образованию. – Красноярск, 2002. – С. 22 – 27.

РОЗДІЛ II

Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю: критерії та показники

2.1. Критерії та показники моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю

Для об'єктивного уявлення про моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю необхідним є завдання визначення підстав щодо вибору й формування критеріїв (показників) ефективності останнього.

З метою виявлення та моніторингу динаміки ефективності освіти представимо характеристику критеріїв, показників моніторингу освіти магістрів педагогічного профілю, які є оптимальними межевими точками сформованості професійної компетентності, якості освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Підкреслимо, що „критерій” (від гр. *criterion*) – ознака, на підставі якої відбувається оцінка явища, процесу, результату, класифікація, мірило чого-небудь [5]. А також засіб перевірки певного твердження, гіпотези тощо.

У педагогічній науці та практиці чіткого розмежування між „критеріями” та „показниками” [3] не існує. Ми стоїмо на позиції В. Докучаєвої, яка вважає, що „... обидві категорії є відносними з огляду на певний методологічний рівень поділу обсягу поняття. Звідси, єдине, у чому може полягати їх відмінність, – це ступінь узагальненості, який, зрозуміло, у критерію є значно вище” [1, с. 326].

Якщо порівнювати критерії й показники, то перші мають виконувати інтегрувальну, узагальнювальну функцію, тоді як показники розширюють,

доповнюють, конкретизують критерії, надаючи їм якісно-оцінних характеристик.

Сучасна психолого-педагогічна наука висуває певні вимоги, на які треба орієнтуватися під час відбору, обґрунтування й змістового визначення критеріїв.

Відомі науковці В. Сластьонін та Л. Подимова виокремлюють загальні вимоги для критеріїв, що розробляються в освітньому просторі:

1. Критерії мають відбивати основні закономірності розвитку особистості.
2. Критерії мають слугувати засобом установлення зв'язків між усіма компонентами системи, що досліджується.
3. Якісні показники мають подаватися в єдності з кількісними показниками [5, с. 108].

Складність визначення критеріїв моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю полягає в тому, що остання є категорією змістовною. Але ті критерії оцінки, що існують у традиційній освіті, орієнтують її на кількісне вимірювання. Розглянемо критерії моніторингу якості освіти магістрів педагогічного профілю не тільки як кількісні, а також і змістовні ознаки, на підставі яких складається перелік вимог до професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи. Як вважає Д. Бодненко, „Визначення основних показників і критеріїв залежить від конкретних завдань моніторингу навчальної діяльності. Педагогічний процес установи багатобічний і характеризується показниками, кожен з яких служить узагальненим критерієм його оцінки. Критерій виступає в ролі міри, норми, по якому виробляється оцінка. Порівнюючи з ним реальний стан об'єкта, можна встановити міру його відповідності, наближення до норми” [1, с. 108].

Визначаючи конкретні критерії моніторингу якості **освіти магістрів педагогічного профілю**, ми орієнтувалися на сучасне соціальне

замовлення. У сучасному суспільстві вже сформувався досить стійкий запит не тільки на озброєну знаннями, але й на конкурентоспроможну, креативну особистість, тому важливим результатом якості вищої педагогічної освіти, окрім глибокої теоретичної підготовки, є компетенція у сфері самовизначення й самореалізації, саморозвитку та самоосвіти, що виявляється в потребі навчатися впродовж усього життя. У цих умовах процес професійної підготовки перетворюється на процес нарощування та якісного зростання інтегративних властивостей фахівця, що є результатом синтезу базової професійно-педагогічної підготовки, практичного професійно-педагогічного досвіду та активної соціально-педагогічної позиції.

Система показників навчальних досягнень повинна відповідати завданням моніторингу. На думку Д. Бодненко, показники освітніх досягнень мають забезпечити отримання інформації, що характеризує стан освітніх досягнень досліджуваної кількості вихованців, динаміку освітніх надбань під час проведеного експерименту та вплив різноманітних чинників на ці досягнення.

Ці показники повинні:

- відповідати основним завданням і запланованим результатам експерименту;
- дозволяти змістовно інтерпретувати зміни, які відбуваються в процесі експерименту;
- взаємодоповнювати й не заперечувати одна одній.

Показники розподіляються за такими ознаками:

- за метою їх використання (показники для звітності чи для порівняння);
- за об'єктами оцінки (наприклад, показники навчальної діяльності на початковому, проміжному і кінцевому етапах навчання);
- за рівнями системи освіти;

- за формою подання інформації (якісні чи кількісні);
- за методами отримання показників (одноразові, які можуть використовуватися безпосередньо, без додаткової обробки, чи інтегральні, які потребують додаткової обробки для отримання кінцевого результату);
- за можливістю їх використання для визначення зв'язків у навчальному процесі (об'єктивні і суб'єктивні характеристики процесу) [1, с. 71].

Виходячи з важливості професійної педагогічної підготовки, з урахуванням сучасних підходів до відбору критеріїв і показників, ми розробили критерії та показники моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю. Остання основа моніторингу якості освіти містить три групи критеріїв, що конкретизовані в найважливіших показниках якості освіти: якісний, діяльнісний, результативно-рефлексивний.

Таблиця 2.1

**Науково-методична база дослідження моніторингу
якості підготовки магістрів педагогічного профілю**

Критерії моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю	Основні емпіричні показники моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю	Методики дослідження якості підготовки магістрів педагогічного профілю
1	2	3
Якісний	Якість контингенту абітурієнтів; якісний склад науково-педагогічних кадрів; якість наукового методичного супроводу	Статистичні дані; відомості про кадрове забезпечення закладу освіти відповідно до ліцензійних умов; контент-аналіз наукового методичного супроводу
Діяльнісний	Якість навчальної діяльності слухачів; діяльність науково-педагогічних працівників(основні показники науково-педагогічної діяльності); упровадження	Рубіжний, підсумковий, залишковий контроль знань студентів (див. додаток А); методика для визначення рівня розвитку професійної рефлексії викладача (О. Кравців); методика діагностики здатності викладача до саморозвитку (модифіковано на основі питальника Т. І. Шамової); пакет методик для оцінювання основних показників науково-

	інтерактивних методик і технології навчання	педагогічної діяльності і викладача (див. додаток Б); анкета для вивчення найбільш ефективно використовуваної структури занять в оцінці викладачів вищої школи(див. додаток В.1); анкета для вивчення найчастіше використовуваної структури занять у вищій школі в оцінці викладачів (див. додаток В.2).
Результативно-рефлексивний	Аналіз ефективності виховного та навчального процесів у вищій школі; вивчення рівня підготовки студентів та рівня викладання	Пакет методик, що засвідчує якість викладацької діяльності (див. додатки Б.8 – Б.17). Критерії оцінки лекції та семінарського заняття (див. додатки В.3; В.4). Анкета для студентів магістратури вищих педагогічних навчальних закладів (див. додаток Д.1)

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодненко Д. М. Моніторинг навчальної діяльності : навч. посіб. / Д. М. Бодненко, О. Б. Жильцов, О. Л. Лещинський, Н. П. Мазур. – К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – 276 с.
2. Докучаєва В. В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі : монографія / В. В. Докучаєва. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 304 с.
3. Пискунова Т. Н. Условия и факторы формирования позитивного имиджа общеобразовательного учреждения : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Пискунова Татьяна Николаевна. – М., 1998. – 148 с.
4. Сластенин В. А. Педагогика: Инновационная деятельность / В. А. Сластенин, Л. С. Подымова. – М. : ИЧП: „Издательство Магистр”, 1997. – 224 с.
5. Словарь иностранных слов / вед. ред. Л. Н. Комарова; ред. : Е. Н. Захаренко, Т. А. Пичугина. – 16-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1988. – 624 с.

2.2. Якісний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю

Якісний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю відбиває:

– якість контингенту абітурієнтів (середній бал диплома базового ЗВО; результати складання вступних іспитів (співбесіди); рівень мотивації

до одержання освітнього ступеня – магістр (педагогічного профілю); психолого-педагогічна характеристика абітурієнта;

– якісний склад науково-педагогічних кадрів (кількість викладачів, що мають учений ступінь, певні кваліфікаційні категорії; укомплектованість науково-педагогічними кадрами; досвід роботи у вищій школі (стаж роботи); навчальне навантаження; підвищення кваліфікації; вікова категорія; результат оцінки роботи слухачами;

– якість наукового методичного супроводу, що визначається **створенням інноваційного науково-методичного супроводу й навчально-методичного забезпечення в професійній підготовці майбутніх педагогів.** Інноваційний науково-методичний супровід є одним із *основних напрямів модернізації системи підготовки майбутніх фахівців педагогічного профілю*, що забезпечує фасилітативну підтримку духовного, професійно-фахового, інтелектуального зростання майбутнього педагога, його творчої ініціативи на всіх етапах навчання, максимально його індивідуалізує, допомагає професійно вдосконалюватись протягом життя. Розбудова цілісної системи науково-методичного супроводу має ґрунтуватися на *засадах науковості, прогностичності, гнучкості, мобільності, випереджального характеру, науково-методичного забезпечення, неперервності, принципах гуманізму, акмеології і синергетики, менеджменту і маркетингу.* До інноваційного науково-педагогічного супроводу належить **акметехнологічне процесуально-змістове забезпечення** процесу підготовки майбутніх педагогів та розбудова **інформаційно-технологічної інфраструктури системи підготовки педагогічної освіти.**

Інформаційно-технологічна інфраструктура системи підготовки професійної освіти як освітянська телекомунікаційна мережа включає сайт кафедр (кабінету), навчально-освітній портал, гілку постійно діючого форуму з актуальних питань педагогіки, платформу дистанційного

навчання, сайти районних методичних кабінетів (центрів) тощо. Доцільним видається розміщення навчально-методичних матеріалів в інформаційно-комунікаційному освітньому просторі за **цільовим спрямуванням**: а) *формування професійної компетентності майбутнього педагога, удосконалення професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО, здійснення інноваційної професійно-педагогічної діяльності (нормативно-правове підґрунтя вивчення дисциплін педагогічних спеціальностей, методичні рекомендації на поточний навчальний рік, перелік навчальних програм тощо); б) організація самостійної та самоосвітньої діяльності студента* (електронні бібліотеки, окремі електронні освітні навчально-методичні, довідкові матеріали), в) *інформація про проведення і результати різноманітних фахових заходів в області, країні, зокрема конкурсів, турнірів, олімпіад тощо в галузі „Дошкільна освіта”; г) розробка і трансляція через ресурсні центри зразків і технологій ефективної професійно-педагогічної діяльності, проведення синхронних (відеоконференції, повноекранні конференції, віртуальні заняття) та асинхронних заходів (електронна пошта, аудіо-, відеозаписи майстер-класів) тощо.* **Акметехнологічне процесуально-змістове забезпечення процесу підготовки майбутніх педагогів** надається шляхом розробки й упровадження інтерактивних навчально-методичних комплексів, які включають: 1) навчальний план і модульну навчальну програму дисциплін та фахових методик на підставі поєднання інноваційних методологічних підходів, принципів, андрагогічних мета-технологій, форм, методів навчання; 2) інструктивно-методичні матеріали для аудиторних і позааудиторних занять; 3) навчально-методичні матеріали, зокрема конспекти лекційних, практико-зорієнтованих занять, навчальні посібники, підготовлені лекторським складом кафедр відповідно до провідної тематики; 4) мультимедійну бібліотеку до навчальної програми викладання дисциплін; 5) пакет

психолого-андрагогічних діагностик для самооцінки й самоконтролю майбутніх вихователів, що вміщує діагностичні процедури, анкети, тести, творчі завдання тощо, які допомагають виявити базовий рівень знань, умінь, установок студента, його обмеження і труднощі тощо; 7) план індивідуальної та самостійної роботи студента; 8) банк професійних досягнень студента тощо.

2.3. Діяльнісний критерій моніторингу освіти магістрів педагогічного профілю

Діяльнісний критерій відбиває рівень навчальної діяльності студентів, діяльність науково-педагогічних працівників (здатність викладача успішно реалізовуватися в навчально-виховному процесі вищої школи, діяти на високому рівні доцільності й продуктивності). Ми стоїмо на позиціях, відповідно до яких ядром особистості визнається її „Я” як така активна сила, без якої повноцінне існування особистості стає неможливим [1]. Означений критерій виявляється в умінні індивіда будувати власну поведінку відповідно до норм соціальної (зокрема професійної) групи, здатність рефлексивного виокремлення соціокультурних цінностей і прийняття їх як регулятивного принципу відносно власної життєдіяльності.

Діяльнісний критерій моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю відображає також уміння проектувати та реалізовувати творчий потенціал викладання шляхом оптимального вибору форм і технологій реалізації цілей та завдань педагогічної діяльності, виражену надситуативність, яка виявляється в нестимульованій ззовні активності з професійного самовдосконалення, її регулярності; гнучкість дії самовдосконалення залежно від умов, обставин та цілей; оригінальність

та нестандартність дій під час роботи над собою; внутрішню незалежність та свободу від зовнішнього керівництва; досягнення бажаних особистісних змін та вмінь самості (уміння ставити мету та самоаналізувати власні потенційні можливості; уміння стратегічно прогнозувати самовдосконалення та саморозвиток свого педагогічного потенціалу).

Зупинимося на **показниках** діяльнісного критерію докладніше.

– **якість навчальної діяльності слухачів** (результати: поточної атестації навчальних досягнень слухачів, успішність навчання; проміжної атестації; результати захисту магістерських робіт; підсумкової атестації; опитування випускників та викладачів про якість підготовки (див. додатки А.1; А.2);

– **діяльність науково-педагогічних працівників:** основні показники науково-педагогічної діяльності (див. додатки Б.8 – Б.17); духовне збагачення викладачів вищої школи (які забезпечують якісну підготовку майбутніх фахівців у галузі освіти) як процесу свідомої роботи над собою, досягнення педагогічних професійних вершин на усвідомленій аксіологічній основі, що відображає постійне зростання компетентностей педагога (використання в професійній діяльності теорії про природу успіху, оволодіння методами фасилітації (К. Роджерс), прийомами досягнення успіху (тренінги особистісного зростання); педагогічний самоаналіз, діагностика успіхів, недоліків (аналітично-рефлексивні вправи, імітаційні ігри, рефлексивно-аналітичні бесіди (див. додаток Б.7), рейтинг викладачів. Здатність викладача вищої школи до розвитку здібностей до виховання студентів, викладача, який визначається здатністю до опанування і створення суспільних, культурних, історичних, особистісних цінностей і забезпечує підготовку та виховання фахівців вищої кваліфікації на основі гуманітарного пізнання володіння діалогом як міжсуб'єктним процесом, є представником і носієм української елітарності, який забезпечує створення оптимальних умов для всебічного гармонійного

розвитку студентської молоді та виконання нею певних соціальних ролей (індивідуальний підхід до кожного слухача; уміння застосовувати новітні методи і технології навчання; рівномірний розподіл консультацій; рівномірне навантаження на кожного слухача та викладача (див. додатки Б.1 – Б.7);

– **упровадження інтерактивних методик і технології навчання, що ведуть до формування інноваційного потенціалу** через створення креативно-розвивального освітнього простору, основними рисами якого є: *постійний розвиток у суб'єктів професійної компетентності*, (інтеграцію навчання з виконанням професійних завдань, саморозвиток як обов'язок кожного суб'єкта, трансформацію нових знань у необхідні вміння та навички щодо вирішення конкретних професійних завдань); *підвищення в кожного суб'єкта задоволеності діяльністю* (задоволеність особистості власною діяльністю багато в чому залежить від здатності людини вибрати заняття, що цілком відповідає її потребам, інтересам, прагненням, а також фізичним можливостям, що розкриваються у професійній сфері); *надання суб'єкту максимальних можливостей для поліпшення його статусу* (розвиток кар'єри); *реконструкція самого процесу професійної підготовки* в напрямі розширення обов'язків студентів, переосмислення ролі викладача ЗВО; *розвиток „командного духу”* шляхом переходу від індивідуальної відповідальності до відповідальності групи загалом за всі завдання, шляхом використання суб'єктів (однокурсників) освітнього середовища як ресурсу для розвитку один одного, залучення їх в управління процесом професійної підготовки;

– **креативна педагогіка вищої школи**, що ґрунтується на прийомах і техніках фасилітаційного спілкування, до яких можна віднести вербальні методи непрямого управління партнерства (пошана і позитивне ставлення до студента як особистості, здібної до самозміни й саморозвитку; прояв педагогічного такту, заснованого на довірі без потурання, простоті

спілкування, дії без придушення самостійності, гуморі без насмішки; створення ситуацій успіху, авансування похвали, прийом „дзеркало відносин”, оптимістичні прогнози про можливості та здібності тих, кого навчають, та ін.); використання сучасних технологій під час аудиторних та позааудиторних занять (кейс-метод, метод проектів, портфоліо тощо); використання інтерактивних методів навчання; використання інформаційно-комунікаційних технологій; проведення відкритих лекційних, семінарських занять, створення методичних рекомендацій, скарбничок педагогічного досвіду саморозвитку, саморозкриття та презентація питань індивідуального стилю роботи викладача, складання портфоліо, університетський конкурс педагогічної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. Развитие „Я-концепции” и воспитание : пер. с англ. / Р. Бернс. – М. : Прогресс, 1986. – 421 с.
2. Боришевський М. Й. Саморегуляція оцінної діяльності вчителя як вид психічної активності : навч.-метод. посіб. / М. Й. Боришевський, І. М. Галян. – К. : „Дніпро”, 2001. – 74 с.
3. Мороз Л. Основи професійно-психологічного тренінгу: (У запитаннях і відповідях) : навч. посіб. / Л. Мороз. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2004. – 130 с.
4. Психология самосознания : хрестоматия / ред.-сост. Д. Я. Райгородский. – Самара : Издат. дом „БАХРАХ – М”, 2003. – 672 с.
5. Чернобровкін В. До питання прийняття ефективних рішень на засадах суб’єктно-діяльнісного підходу / Володимир Чернобровкін // Соц. психологія. – 2007. – № 4(24). – С. 115 – 123.
6. Loevinger J. Ego development : Question of method and theory / J. Loevinger // Psychologycal Inquire. – 1994. – № 4(1). – P. 56 – 63.

2.4. Результативно-рефлексивний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю

Результативно-рефлексивний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю відображає рівень сформованість професійної компетентності та рівень сформованих професійно значущих якостей студентів (рівень засвоєних знань, набутих умінь, навичок та

здатність застосовувати їх на практиці). Особистісне й професійне становлення неможливі без розвитку рефлексії. За словами С. Рубінштейна, розуміючи себе, людина творить своє життя, реалізується в діяльності, у бутті, яке найповніше відображає її сутність [5]. Особистість, яка розвивається, постійно перебуває в стані самопізнання, рефлексії, що допомагає їй виходити за межі безпосередніх життєвих ситуацій, переносити центр уваги із ситуативного на істотне, опосередковане, переходити від розвитку окремих психічних властивостей до узагальнення й розвитку цілісності свого Я [2; 3].

І. Бех зазначає, що розгортання рефлексії (мислення, спрямованого на мотивацію вчинку) та волі суб'єкта розкриває прогресивні зміни морально-духовних актів особистості, унаслідок чого вона діє вільно й морально відповідально [1]. Показниками аналізованого критерію є насамперед аналіз ефективності виховного та навчального процесів у вищій школі; вивчення рівня підготовки студентів та рівня викладання. Представлений критерій відображає здатність: до формування особистості студента, до самопізнання та самооцінки професійної діяльності та своєї особистості; до рефлексивного аналізу процесу творчої самореалізації; до самоконтролю ефективності особистісних дій; до самоідентифікації себе як викладача, який постійно самовдосконалюється. Цей критерій може відбивати рівень здатності на основі рефлексії, підноситися над буденністю, розглядати себе з позицій поліпшення, усвідомлення досвіду реалізації ідеалів Істини, Краси, Добра; здатність до примноження духовних знань та мудрості; конкурентоспроможність та кар'єрне зростання.

Результативно-рефлексивний критерій моніторингу підготовки магістрів педагогічного профілю передбачає накреслення шляхів подальшого розвитку вищої освіти та поліпшення якості підготовки студентів.

Варіант програмних результатів навчання, сформованість професійної компетентності та рівень сформованих професійно значущих якостей (рівень засвоєних знань, набутих умінь, навичок та здатність застосовувати їх на практиці) представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.2

Програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик
Освітній ступінь магістр		
I. Цикл загальнопрофесійної підготовки		
<p>Гнучкість мислення Набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє розуміти та розв'язувати проблеми та завдання, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій.</p> <p>Критичність та самокритичність Здатність формулювати завдання, для його вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.</p> <p>Міжособистісна взаємодія та командна робота Здатність працювати в команді, виконуючи провідну роль, у міжнародній та мультикультурній групі.</p>	<p>Володіти чіткими системними знаннями та уявленнями про загальні тенденції розвитку вищої і дошкільної освіти різних країн світу та їхнє співвідношення з національною специфікою.</p> <p>Уміти аналізувати першоджерела, педагогічні дослідження, доробки різних періодів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх у письмових звітах, курсових та випускних роботах (відповідно до другого циклу – магістерської програми навчання) та інших видах робіт, використовуючи ІКТ-ресурси науковим чином</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Філософія освіти – Освітня політика – Педагогіка вищої школи – Психологія вищої школи

<p>Етичні установки</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знання стандартів, необхідних для наукового дослідження та публікування, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність. – Здатність розуміння ролі педагогічної праці для суспільства з метою адекватної роботи за майбутньою професією та врахування впливу на вирішення соціальних проблем 		
II. Цикл спеціальної підготовки		
<p>Здатність працювати в міжнародному середовищі, виявляючи толерантне ставлення до інших культур, позиціювати особистісну і соціальну значущість своєї професії, володіти цілісним уявленням про освіту як особливу сферу соціокультурної практики.</p> <p>Здатність розуміти закономірності суспільно-політичного та економічного розвитку України, з повагою та дбайливо ставитись до історичної спадщини і культурних традицій, усвідомлювати свою професійну й соціальну</p>	<p>Орієнтуватись у системі усталених педагогічних технологій та інноваційних моделей підготовки фахівців для вищої школи та дошкільної галузі.</p> <p>Орієнтуватись у наукових стандартах, стандартах вищої і дошкільної освіти, навчальній документації та її відповідності щодо точності та обсягу інформації.</p> <p>Уміти приймати організаційні управлінські рішення на основі знань теорії прийняття раціональних рішень.</p> <p>Уміти кваліфіковано</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Технології галузі дошкільної освіти – Проектування та методичний супровід освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі – Управління в системі дошкільної освіти – Управління педагогічною взаємодією з різними соціальними групами – Інноваційні

<p>роль у цих процесах.</p> <p>Здатність до моделювання креативно-розвивального освітнього простору, побудови дослідницьких та навчальних програм підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі на засадах поліпарадигмального підходу.</p> <p>Здатність приймати управлінські рішення в галузі дошкільної та вищої освіти; організовувати дослідно-експериментальну та дослідницьку роботу і презентувати її результати.</p> <p>Здатність до ефективного вирішення психолого-педагогічних проблем, типових і нестандартних професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності у навчально-виховному процесі вищих та дошкільних навчальних закладів на основі інноваційних технологій.</p> <p>Здатність виявляти та розвивати здібності в студентської молоді; розробляти і здійснювати шляхи гуманізації педагогічного процесу у вищій школі.</p>	<p>виконувати свої обов'язки з організації та здійснення освітнього процесу у ЗВО, аналізувати педагогічну дійсність, прогнозувати наслідки здійснюваних педагогічних впливів на студента, свідомо володіти професійно-педагогічними вміннями та навичками викладача.</p> <p>Уміти створювати навчальні програми підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі, з опорою на знання вимог до структури, змісту та оформлення навчальних програм дисциплін.</p> <p>Уміти визначати і застосовувати інноваційні засоби управління дошкільною освітньою галуззю на основі знань сучасного європейського досвіду організації освіти.</p> <p>Уміти вивчати досвід функціонування суспільних інститутів дошкільної освіти, здійснення управління ними та підготовки фахівців цієї галузі.</p> <p>Уміти постійно оновлювати й</p>	<p>технології в професійній діяльності</p> <p>– Методологія і методи наукових досліджень</p>
--	---	--

Здатність	до	удосконалювати свої	
конструювання		знання, розширювати	
індивідуальної траєкторії		світогляд і наукову	
професійного		єрудицію з метою	
самовдосконалення,		адекватної роботи за	
самоактуалізації та		майбутньою професією та	
самореалізації в галузі		врахування впливу на	
дошкільної та вищої освіти;		вирішення соціальних	
мотивації високих		проблем задля розуміння	
досягнень, прагнення		ролі педагогічної праці	
високих професійних		для суспільства	
результатів, життєвих			
успіхів			

Перед вищою школою постає завдання формування високодуховної творчої особистості педагога, готового до практичного перетворення дійсності, при цьому людські здібності „опредмечуються”, що знаходить свою реалізацію в якостях самого суб’єкта: змінюючи світ, підтримуючи дитину, педагог змінюється сам у відповідному напрямі. Компетентність майбутнього педагога можна представити як гармонійне, інтегроване, системне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії, що становлять готовність особистості до розв’язання практичних педагогічних завдань. Отже, сучасна професійна підготовка магістрів педагогічного профілю повинна бути спрямованою на гармонізацію відповідно до потреб сьогодення на ґрунті постнекласичної методології шляхом створення креативно-розвивального освітнього простору в закладі вищої освіти, у якому передбачено впровадження:

- індивідуальної стратегії самовдосконалення і викладача, і студента майбутнього педагога, розкриття внутрішнього потенціалу саморозвитку, набуття досвіду інноваційної педагогічної діяльності, оволодіння індивідуальним стилем, компетенціями „самості” майбутнього фахівця як суб’єкта освітнього процесу;

- інноваційного науково-методичного супроводу й навчально-методичного забезпечення в професійній підготовці майбутніх педагогів.

Стратегічні завдання професійної підготовки магістрів педагогічного профілю:

- забезпечення особистісного зростання кожного викладача і студента з урахуванням їхніх потреб, здібностей, індивідуального маршруту професійного шляху; розширення індивідуального простору самовдосконалення;

- створення креативно-розвивального освітнього простору (найбільш важливими компонентами якого є: саморозвиток у контексті культури; свобода, тобто наявність поля особистісної автономії індивіда; діалог як основна форма духовного спілкування суб'єктів креативно-розвивального освітнього простору);

- модернізація організаційних форм та методів обміну педагогічним досвідом, форм та методів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів;

- розробка інноваційного навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у педагогічній освіті як системних, акме-синергетичних, аксіологічних методів, прийомів, засобів впливу на особистість фахівця, креативність;

- проведення психолого-педагогічної діагностики, яка дозволяє рефлексувати та діагностувати динаміку професійного становлення студента;

- підтримка креативних пошуків викладачів, їхньої здатності створювати педагогічні інновації, які перетворюють навчально-виховний процес у вищій школі.

Успіх у досягненні поставленої мети визначається і вдосконаленням змісту навчальних дисциплін, що повинні містити обсяг знань, необхідний

для здійснення професійної педагогічної діяльності, розуміння проблем та пошуку їхнього усунення, і якісною зміною форм, методів та засобів навчання, що є обов'язковим елементом процесу підготовки магістрів педагогічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Гідність як духовний геном особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія : вісн. НАПН України. – К. : „Педагогічна преса”, 2009. – № 1(62). – С. 76 – 89.
2. Бех І. Д. Життя особистості як шлях до духовної даліни / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія : вісн. НАПН України. – К. : „Педагогічна преса”, 2010. – № 3(68). – С. 15 – 32.
3. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2012. – 256 с.
4. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія : вісн. НАПН України. – К. : „Педагогічна преса”, 2009. – № 2(63). – С. 26 – 41.
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2002. – 712 с.
6. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии мир / С. Л. Рубинштейн. – 2-е изд. – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.
7. Рувинский Л. И. Самовоспитание личности / Л. И. Рувинский. – М. : Мысль, 1984. – 140 с.
8. Рувинский Л. И. Самовоспитание чувств, интеллекта, воли / Л. И. Рувинский. – М. : Знание, 1983. – 160 с.

ВИСНОВКИ

Отже, упровадження педагогічного моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю дозволяє психологізувати педагогічну діяльність викладача, навчально-виховний процес вищої школи, що піднімає професійний рівень науково-педагогічних колективів, підвищує рівень якості вищої освіти.

Очікувані результати

Модернізована система підготовки фахівців педагогічної освіти, що передбачає переорієнтацію всього науково-педагогічного складу на духовну взаємодію зі студентом, через створення позитивної корпоративної культури, засобами тренінгових технологій, насичення змісту дисциплін концепціями саморозвитку, перехід від тотального державного контролю в системі вищої освіти до цивілізованого освітнього моніторингу – усе це формує новий зміст системи професійної підготовки загалом.

Професійна компетентність магістра педагогічного профілю, що характеризується здатністю, готовністю, спроможністю до педагогічної діяльності; високим рівнем підготовленості майбутнього спеціаліста, дозволяє прогнозувати, планувати, проектувати професійне самовизначення й самозбагачення; допомагає знаходити шляхи вдосконалення в особистому житті та професійній діяльності, прагнути до більш високих щаблів професіоналізму, володінням спеціальними знаннями про власні можливості й можливості дітей дошкільного віку, позитивним впливом на довколишню дійсність (через своїх вихованців, їхніх батьків, інших людей) творче перетворення дійсності в процесі навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку.

На підставі теоретичного аналізу з питань моніторингу якості вищої педагогічної освіти, ураховуючи особистий практичний досвід, зазначимо, що моніторинг якості професійної підготовки магістрів педагогічного

профілю можна охарактеризувати і як процес, і як систему. Система моніторингу – це сукупність взаємопов'язаних елементів: мети, завдань, об'єкта вивчення, суб'єктів організації та здійснення моніторингу, принципів реалізації та основних функцій, комплексу критеріїв та показників для оцінки якості підготовки, методів збирання інформації. Необхідними, на нашу думку, є три основні групи критеріїв моніторингу якості підготовки магістрів педагогічного профілю: якісні, діяльнісні і рефлексивно-результативні. Кожна з них характеризується кількісними і якісними показниками, які не є сталими, а з часом підлягають динамічним перетворенням з урахуванням сучасних викликів до педагогічної освіти.

Упровадження такої системи в процес професійної підготовки магістрів педагогічного профілю є важливою педагогічною умовою моніторингу її якості у вищій школі. Оцінювання підготовки майбутнього фахівця визначає рівень їхньої професійної компетентності, дає уявлення про ділові та моральні риси особистості. Питання оцінювання якості підготовки магістрів педагогічного профілю, вибір критеріїв та показників моніторингу якості, побудова системи моніторингу якості ЗВО потребують розроблення нових перспективних напрямів їх удосконалення та впровадження в освітній процес.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Методики дослідження діяльнісного критерію моніторингу якості
освіти магістрів педагогічного профілю
(якість навчальної діяльності студентів)**

Додаток А.1

**Комплекс контрольних завдань для оцінювання знань студентів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1**

**Теоретико-методологічні основи викладання педагогіки та фахових
методик**

**Тема 1. Вступ до технології вивчення „Методика викладання
фахових дисциплін”**

Контрольні питання:

1. Визначити роль і місце курсу „Методика викладання фахових дисциплін” у структурі психолого-педагогічної підготовки магістрів до викладання педагогіки у вищих педагогічних навчальних закладах.
2. Проаналізувати глобальні проблеми вищої педагогічної освіти.
3. Окреслити проблеми вищої освіти та шляхи їх подолання.
4. Довести, що викладання педагогіки у закладі вищої освіти – розвивальне навчання.
5. Розкрити основні вимоги до методики викладання фахових дисциплін.
6. Визначити головну стратегію та тактику викладання педагогіки у ЗВО.
7. Розкрити активні методи навчання: програмоване навчання, проблемне навчання, інтерактивне навчання. Технології інтерактивного навчання.

**Тема 2. Особистість викладача педагогічного вищого
навчального закладу**

Контрольні питання:

1. Розкрити структурні компоненти особистості викладача ЗВО. Вплив поля особистісного чинника в процесі впливу на аудиторію (одяг, зовнішність, постать, поведінка, винагорода, особистісне спілкування).
2. У чому полягають харизматичні якості особистості викладача ЗВО

(магнетична сила, розкриття особистісних здібностей, упевненість, уміння оптимістично сприймати життя, уміння слугувати взірцем тощо)?

3. Проаналізувати психолого-педагогічні проблеми формування професіоналізму викладача ЗВО.

4. Розкрити сутність та зміст педагогічної спрямованості.

5. Значення для професіонала педагогічних здібностей: перцептивно-рефлексивні та проєктивні.

Тема 3. Студентство як особлива соціальна група

Контрольні питання:

1. Охарактеризувати студентство як соціальну групу.

2. Розкрити психолого-педагогічні особливості старшого юнацького віку. Індивідуальні та вікові особливості студентського віку.

3. Окреслити реалії виховання студентської молоді.

4. Проаналізувати структуру професіоналізму, ціннісно-сислової сфери професіонала.

5. Окреслити шляхи вирішення проблеми професійного відчуження, вимоги до особистості й діяльності куратора академічної групи.

Тема 4. Педагогічна освіта як підсистема освіти дорослих

Контрольні питання:

1. Розкрити генезу становлення та виникнення вищої освіти.

2. Проаналізувати причини падіння престижу професії „Викладач вищої школи”.

3. Окреслити методи викладання дошкільної педагогіки і методик дошкільної освіти.

4. Розкрити особливості підготовки студентів спеціальності „Дошкільна освіта” до інноваційної діяльності.

Тема 5. Організація навчального процесу в системі підготовки магістрів для вищих педагогічних навчальних закладів

Контрольні питання:

1. Проаналізуйте навчальний план, навчально-методичний комплекс.

2. Розкрийте форми роботи і завдання кафедри. Методи організації роботи кафедри.

3. Схарактеризувати особливості викладання педагогічних дисциплін за спеціальністю „Дошкільна освіта”. Роль кафедри в управлінні освітнім процесом.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Науково-практичні засади викладання педагогіки та фахових методик

Тема 6. Лекція у вищій школі: сучасні технології проведення та організації

Контрольні питання:

1. Лекція як форма організації навчання. Функції лекції. Основні різновиди лекційних занять.
2. Дидактичні принципи відбору й викладу матеріалу на лекції.
3. Розкрийте прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на лекції.
4. Доведіть, що сучасна лекція – це фрагмент життя студента, новітні технології проведення лекції у вищій школі.
5. Аналіз проведення лекції, орієнтовна схема аналізу лекції. Інтерактивні лекції.

Тема 7. Сучасний семінар у вищій школі. Інтерактивні технології навчання у ВНЗ

Контрольні питання:

1. Основні принципи побудови семінарського заняття: принцип зростання складності та принцип цільової системності, принцип творчості.
2. Види семінарських занять у вищій школі. Інтерактивні семінари у вищій школі.
3. Підготовка викладача ЗВО до проведення семінару у вищій школі.
4. План творчого семінару – інструмент реалізації викладачем своєї освітньої програми.

Тема 8. Педагогічна практика та методика її організації та проведення

Контрольні питання:

1. Педагогічна практика як важлива ланка в системі професійної підготовки вчителя.
2. Основні завдання педагогічної практики. Функції педагогічної практики.
3. Методика організації педагогічної практики студентів. Зміст педагогічної практики. Види студентської практики.
4. Функції організаторів та учасників педагогічної практики. Зміст виховної практики. Види діяльності студентів під час практики.

Тема 9. Керування самостійною роботою студентів

Контрольні питання:

1. Самостійна робота як важлива форма навчання у ЗВО. Її особливості та основні різновиди.
2. Підготовка студентів до самостійної роботи. Робота студентів з літературою. Умови підвищення ефективності самостійної роботи студентів.
3. Рекомендації щодо організації ефективної самостійної роботи.

Тема 10. Інновації у вищій освіті

Контрольні питання:

1. Доведіть необхідність використання інтерактивних методів і прийомів у ході різних форм навчальних занять у вищій школі.
2. Розкрийте сучасні інноваційні методики викладання.

Тема 11. Контроль та корекція навчальної діяльності студентів

Контрольні питання:

1. Сутність поняття „педагогічний контроль”. Значення, функції та умови педагогічного контролю.
2. Основні поняття теми та методика їх вивчення. Критерії оцінки знань, умінь, навичок студентів. Норми оцінок.
3. Види контролю. Вимоги до оцінок та контролю знань.
4. Форми поточного педагогічного контролю.

Тема 12. Сучасні технології педагогічного спілкування.

Контрольні питання:

1. Професійно-педагогічне спілкування викладача ЗВО та його функції.
2. Засоби спілкування: знакові, оптико-кінетичні, лінгвістичні. Складники педагогічного спілкування: перцептивний, рефлексивний, ідентифікаційний, атракційний, комунікативний.
3. Структура педагогічного спілкування.
4. Стилi професійного спілкування викладача. Стилi ставлення вчителя до колективу.
5. Психолого-педагогічні умови ефективності спілкування викладача вищої школи.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Схарактеризуйте методи викладання курсу „Дошкільна педагогіка” у ЗВО.
2. Схарактеризуйте лекцію як форму організації навчання та метод викладання у ЗВО.
3. Розкрийте особливості запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищу освіту України.
4. Розкрийте предмет, мету і завдання курсу „Методика викладання фахових дисциплін” крізь призму сучасних проблем дошкільної освіти.
5. Схарактеризуйте викладача ЗВО як суб’єкт педагогічної діяльності. Основні вимоги до викладацької професії (світоглядні, професійні, особистісні).
6. Схарактеризуйте основні форми організації навчання в закладі вищої освіти. Розкрийте особливості спілкування викладача і студентів на лекційно-практичних заняттях.
7. Схарактеризуйте провідні ознаки підручника для вищої школи.
8. Професійна компетентність педагога вищої школи в контексті реалізації його місії. На основі аналізу компонентів моделі професійної педагогічної компетентності визначте основні вимоги до особистості педагога вищої школи та протипоказання до педагогічної діяльності.
9. Дайте характеристику основних функцій контролю й оцінки знань студентів.
10. Схарактеризуйте головну стратегію та тактику викладання педагогіки та фахових методик у ЗВО.
11. Схарактеризуйте завдання і зміст різних видів практик студентів напряму „Дошкільна освіта”.
12. Розкрийте харизматичні якості викладача ЗВО.
13. Визначте роль самостійної навчальної роботи студентів у вивченні фахових дисциплін у контексті професійної підготовки за напрямом „Дошкільна освіта”.
14. Розробіть план лекції на тему „Педагогічна майстерність і особистість вихователя”.
15. Доведіть, що гуманістична спрямованість освіти є об’єктивним шляхом запровадження принципу дитиноцентризму у вихованні й навчанні дітей дошкільного віку.
16. Складіть план проведення лекції на тему „Спільна виховна робота ЗДО, сім’ї та громадськості”.

17. Схарактеризуйте зміст і форми організації виховної роботи із студентами ЗВО.

18. Розкрийте особливості оцінювання рівня знань та професійних умінь студентів за модульно-рейтинговою системою.

19. Схарактеризуйте методи навчання у ЗВО. Укажіть шляхи підвищення їх ефективності.

20. Схарактеризуйте семінарські заняття у вищій школі як засіб поглиблення знань з курсу „Дошкільна педагогіка”.

21. Доведіть необхідність використання інтерактивних методів і прийомів у ході різних форм навчальних занять у ЗВО.

22. Сформулюйте ваше ставлення до нових підходів навчання у вищій школі. На вашу думку, завжди є сенс у творчому підході до навчання?

23. Розкрийте поняття про зміст освіти та його компоненти. Сформулюйте вимоги до визначення змісту освіти у вищій школі.

24. Розкрийте зміст навчально-дослідної роботи студентів. Схарактеризуйте особливості науково-дослідної роботи студентів як складника фахової підготовки.

25. Охарактеризуйте особливості підготовки викладача ЗВО до навчальних занять.

26. Охарактеризуйте загальні підходи до організації педагогічної практики студентів ЗВО за напрямом „Дошкільна освіта”.

27. Розкрийте роль куратора академічної студентської групи.

28. Охарактеризуйте Євроінтеграційні процеси в розвитку вищої освіти на сучасному етапі та їх реалізацію в Україні.

29. Дайте характеристику навчального плану спеціальності „Дошкільна освіта” й навчальної програми з курсу „Дошкільна педагогіка”.

30. Обґрунтуйте необхідність здійснення викладачем ЗВО науково-дослідницької діяльності.

31. Розкрийте ознаки сучасного семінарського заняття.

32. Розкрийте види лекцій у вищій школі, особливості їхнього проведення.

33. Схарактеризуйте викладача вищого навчального закладу як організатора освітнього процесу. Педагогічна культура викладача ЗВО.

34. Складіть план семінарського заняття на тему „Основні напрями виховання”.

36. Розкрийте особливості планування та організації самостійної пізнавальної та дослідної роботи студентів з дисциплін педагогічного циклу.

35. Розкрийте форми, методи і прийоми співпраці викладача і студента в навчальному процесі ЗВО.

36. Роз'ясніть вплив модульно-рейтингової системи навчання на формування особистісної відповідальності студентів за якість навчання.

37. Схарактеризуйте студентство як соціальну групу.

38. Проаналізуйте основні активні методи навчання педагогіки у ЗВО (програмоване, проблемне, інтерактивне навчання).

39. Назвіть, які якості особистості є несумісними з педагогічною професією, з професією викладача вищої школи? Аргументуйте свою думку.

40. Охарактеризуйте основні принципи, цілі, методи проведення ефективного семінару у вищій школі.

41. Проаналізуйте етапи підготовки викладача ЗВО до семінарського заняття.

42. Розробіть план лекції на тему „Педагогічна майстерність і особистість вихователя”.

43. Складіть план семінарського заняття на тему „Основні напрями виховання”.

44. Розкрийте особливості проблемного навчання у закладі вищої освіти.

45. Визначте тематику лекцій з фахових дисциплін, у ході яких доцільно вирішувати питання оптимізації рухового режиму дошкільника.

46. Дайте характеристику сучасних класифікацій методів викладання у вищій школі.

47. Складіть план практичного заняття з курсу „Дошкільна педагогіка” на тему „Гра – провідний вид діяльності дитини дошкільного віку”.

48. Складіть орієнтовний перелік запитань для аналізу студентами відвіданих відкритих занять у дошкільному навчальному закладі.

49. Складіть план проведення виховної години професійного спрямування зі студентами 1-го курсу.

50. Доведіть необхідність самоосвіти у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця галузі дошкільної освіти.

52. Розкрийте форми контролю самостійної роботи студентів у

процесі вивчення фахових дисциплін.

53. Охарактеризуйте методичну діяльність викладача вищої школи.

54. Складіть план проведення лекційного заняття до теми „Форми роботи з ознайомлення дітей з природою”.

55. Розкрийте особливості організації освітнього процесу у ЗВО за законом України „Про вищу освіту”.

56. Обґрунтуйте необхідність дисциплін оздоровчого циклу у підготовці фахівців для галузі дошкільної освіти.

57. Охарактеризуйте методи викладання курсу „Дошкільна педагогіка” у ЗВО.

58. Розробіть план самоосвіти молодого фахівця після закінчення ЗВО.

59. Визначте завдання і зміст виробничих практик студентів за напрямом підготовки „Дошкільна освіта”.

60. Охарактеризуйте зміст і форми організації виховної роботи із студентами ЗВО.

Завдання для залишкового контролю знань студентів

Варіант 1

1. Теоретичне завдання. Розкрийте сутність поняття „педагогічний контроль”. Значення, функції та умови педагогічного контролю.

2. Практичне завдання. Розробіть план лекції на тему „Педагогічна майстерність і особистість учителя”.

3. Тестові завдання. Між визначеними поняттями існує такий ієрархічний зв'язок:

- А. правило – закономірність – принцип;
- В. принцип – правило – закономірність;
- С. правило – принцип – закономірність;
- Д. закономірність – правило – принцип;
- Е. закономірність – принцип – правило.

Варіант 2

1. Теоретичне завдання. Лекційна форма навчання. Основні функції лекції.

2. Практичне завдання. Складіть план проведення лекції на тему „Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості”.

3. Тестове завдання. Під формуванням особистості розуміється:

- А. цілеспрямований процес формування в дітей необхідних поглядів і якостей;

В. становлення людини як соціальної істоти, яке відбувається в результаті її розвитку й виховання;

С. кількісні та якісні зміни організму людини, які відбуваються в процесі всього її життя як соціальної істоти.

Варіант 3

1. Теоретичне завдання. Психологічні умови, яким повинна відповідати лекція.

2. Практичне завдання. Складіть опорну схему до теми „Методи і засоби навчання” для використання її на семінарському занятті.

3. Тестове завдання. Що лежить в основі проблемного навчання у вищій школі?

А. корекція знань;

В. підказка методів добування фактів;

С. активізація творчої самостійності студентів.

Варіант 4

1. Теоретичне завдання. Принципи відбору лекційного матеріалу.

2. Практичне завдання. Розробіть варіант групової навчальної діяльності студентів в умовах диференціації навчального процесу.

3. Тестове завдання. Образний, динамічний, емоційний виклад інформації про явища і події є методом:

А. Пояснення;

В. Бесіда;

С. Розповідь;

Д. Лекція.

Варіант 5

1. Теоретичне завдання. Структура конспекту лекції.

2. Практичне завдання. Складіть план семінарського заняття на тему „Основні напрями виховання”.

3. Тестове завдання. За логікою пізнання явищ і процесів від загального до окремого спрямований:

А. індуктивний метод;

В. аналітичний;

С. дедуктивний метод;

Д. синтез.

Варіант 6

1. Теоретичне завдання. Значення семінарських занять, їх завдання, форми проведення.

2. Практичне завдання. Складіть схему інтерактивних методів проведення семінарського заняття.

3. Тестове завдання. До засобів навчання у вищій школі слід віднести:

- А.інформування, переконання, навіювання;
- В.лекція, залік, домашнє завдання, аудиторія, робоче місце;
- С.підручники, книги, довідники, наочність, технічні засоби навчання.

Варіант 7

1. Теоретичне завдання. Типові та творчі завдання.
2. Практичне завдання. Складіть план лекції на тему „Форми організації навчання”.
3. Тестове завдання. У якому з рядків перераховано тільки моральні якості викладача вищої школи:
 - А.Патріотизм, дружба, любов, сором;
 - В.відповідальність, дисциплінованість, людяність, порядність;
 - С.здивування, гуманізм, колективізм.

Варіант 8

1. Теоретичне завдання. Форми записів у процесі підготовки до семінарських занять.
2. Практичне завдання. Складіть завдання для педагогічного диктанта (тесту) з метою перевірки знань студентів під час лекції з теми „Естетичне виховання дошкільників”.
3. Тестове завдання. Структура лекції – це:
 - А.сукупність усіх його складових внутрішньо пов’язаних частин;
 - В.сукупність застосованих на лекції методів;
 - С.співвідношення та послідовність проведення частин, моментів лекції, що сприяють виконанню навчальних завдань;
 - Д.сукупність дидактичних завдань, що вирішуються на лекції.

Варіант 9

1. Теоретичне завдання. Структура конспекту семінарського заняття.
2. Практичне завдання. Складіть план проведення дискусії за темою семінарського заняття „Фізичне виховання дошкільників”.
3. Тестове завдання. До якої групи належать заклади вищої освіти?
 - А.академії, коледжі, технікуми, університети, інститути, музичні училища, консерваторії, інститути післядипломної освіти;
 - В.гімназії, ліцеї, технікуми, коледжі, загальноосвітні школи;
 - С.академії, університети, професійні училища, коледжі, ліцеї, колегіум.

Варіант 10

1. Теоретичне завдання. Значення самостійної роботи студентів.
2. Практичне завдання. Розробіть пам'ятку для учасників дискусії на тему „Розумове виховання та навчання дошкільників”.
3. Тестове завдання. До якого принципу належить правило: від легкого до важкого. Від відомого до невідомого. Від простого до складного?
 - А.наочності;
 - В.науковості;
 - С.доступності;
 - Д.зв'язку теорії з практикою;
 - Е.систематичності й послідовності.

Варіант 11

1. Теоретичне завдання. Принципи розробки завдань для самостійної роботи студентів.
2. Практичне завдання. Складіть опорну схему до Вашої лекції „Моральне виховання дошкільників”.
3. Тестове завдання. З наведеного переліку випишіть те, що характеризує результати навчання у вищій школі:
 1. Бесіда 2. Акселерація 3. Знання. 4. Лекція. 5. Інтеграція.
 6. Гуманізм 7. Уміння. 8. Активність. 9. Ідейна зрілість. 10. Навички.
 11. Розумовий розвиток. 12. Потреба в пізнанні.

Варіант 12

1. Теоретичне завдання. Сутність поняття „контроль” у вищій школі.
2. Практичне завдання. Розробіть тематику творчих робіт з теорії виховання відповідно до теми лекції „Творчі, сюжетно-рольові ігри”.
3. Тестове завдання. Проаналізувати подані терміни й поділити їх на групи за самостійно виділеними ознаками групування: процес навчання, лекція, зміст освіти, принципи навчання, факультатив, сприймання, екскурсія, усвідомлення, повнота знань, екзамени, осмислення, міцність знань, семінар, бесіда, дієвість знань, розповідь, узагальнення, демонстрування, систематизація, колоквиум, застосування, методи навчання, наочність навчання, виховуючий характер навчання, диференціація навчання, спостереження, моделювання, дидактичні ігри, тренінги.

Варіант 13

1. Теоретичне завдання. Функції та умови педагогічного контролю.
2. Практичне завдання. Створіть модель проведення та участі в

науково-практичній конференції „Підготовка дитини до навчання в школі”.

3. Тестове завдання. Як називаються методи з такими ознаками:

А. знання не пропонуються в готовому вигляді, а здобуваються в безпосередньому співробітництві з викладачем;

В. викладач організує студентів на самостійний пошук знань за допомогою різноманітних засобів;

С. студенти під керівництвом викладача створюють проблемні ситуації, він допомагає їх вирішувати (аналізувати, порівнювати, знаходити спільні ознаки, узагальнювати), діти роблять висновки тощо.

Варіант 14

1. Теоретичне завдання. Поточний педагогічний контроль у закладах вищої освіти.

2. Практичне завдання. Запропонуйте один із видів контролю знань студентів на семінарському занятті за темою „Особливості розвитку і виховання дітей раннього віку”. Обґрунтуйте його доцільність.

3. Тестове завдання. Що лежить в основі проблемного навчання у вищій школі?

А. корекція знань;

В. підказка методів добування фактів;

С. активізація творчої самостійності учнів;

Д. ваш варіант.

Варіант 15

1. Теоретичне завдання. Сутність та зміст атестаційних завдань та тестів у вищій школі.

2. Практичне завдання. Складіть план практичного заняття на тему „Предмет і методи дошкільної педагогіки”.

3. Тестове завдання. Рушійними силами процесу навчання у вищій школі є:

А. система освіти;

В. суперечності між реальним і необхідним рівнем знань учня;

С. урахування індивідуальних особливостей учня;

Д. ваш варіант.

Варіант 16

1. Теоретичне завдання. Показники засвоєння навчального курсу „Педагогіки”.

2. Практичне завдання. Методика організації діяльності студентів у творчих групах. Розробіть рольову гру: конкурс розв’язання педагогічних

ситуацій.

3. Тестове завдання. Який стиль є продуктивним у процесі спілкування викладача та студентів

- A.авторитарний;
- B.ліберальний;
- C.довіри та взаємоповаги;
- D.ваш варіант.

Варіант 17

1. Теоретичне завдання. Критерії оцінки знань студентів з курсу „Педагогіка”.

2. Практичне завдання. Зробіть добірку думок „мудрих”, що можуть стати епіграфом до Вашого заняття на тему „Виховання дітей другого року життя”.

3. Тестове завдання. Яке визначення найточніше відбиває сутність самовиховання особистості викладача?

- A.формування в себе сильної волі та характеру;
- B.діяльність особистості, яка спрямована на формування в себе якостей, що необхідні для виконання певних обов’язків у суспільстві;
- C.наполегливе подолання власних шкідливих звичок;
- D.ваш варіант.

Варіант 18

1. Теоретичне завдання. Розкрити сутність та зміст педагогічної спрямованості.

2. Практичне завдання. Складіть план практичного заняття на тему „Виховання і розвиток дітей у період дошкільного дитинства”.

3. Тестове завдання. Яке з наведених нижче висловлювань найбільш повно розкриває зміст поняття „виховання”:

- A.„виховання передбачає озброєння людини певною сумою суспільно необхідних знань, умінь, і навичок, підготовку її до життя і праці в суспільстві, до дотримання норм і правил поведінки в цьому суспільстві, до спілкування з людьми, взаємодії з його соціальними інструментами” (Т. Ільїна);
- B.„виховання – це багатогранний процес постійного духовного збагачення та оновлення і тих, хто виховується, і тих, хто виховує...” (В. Сухомлинський);
- C.„дійсним вихованням є таке виховання, що спонукає до діяльності власні сили, нахили та здібності дитини, формує його ідеали та самостійність суджень, підводить до тієї стадії всебічного розвитку, коли все здійснюється головним чином власними зусиллями, і коли виховання переростає в

самовиховання” (М. Данилов).

Д., „виховання за своєю суттю – це керівництво індивідуальним становленням людської особистості, формування її рис та якостей, що відповідають вимогам суспільства, його ідеалам” (Г. Костюк).

Варіант 19

1. Теоретичне завдання. Доведіть, що методика викладання окремих предметів у вищій школі – важливий компонент підготовки майбутнього викладача ЗВО.

2. Практичне завдання. Підготуйте план лекції на тему „Закономірності, принципи і правила навчання як категорії дидактики”.

3. Тестове завдання. Якщо студенти з інтересом ставляться до занять і не втомилися, ефективніше за все:

- А. пірамідальний характер подання матеріалу;
- В. кульмінаційний порядок подання матеріалу;
- С. антикульмінаційний порядок подання матеріалу;
- Д. усі відповіді правильні.

Варіант 20

1. Теоретичне завдання. Охарактеризуйте структурні компоненти особистості викладача вищої школи.

2. Практичне завдання. Визначте провідну ідею лекції на тему: „Майстерність педагогічного спілкування”. Розкрийте актуальність теми, зв’язок з життям, значущість матеріалу та його застосування в практичній діяльності.

3. Тестове завдання. Закінчити виклад матеріалу можна:

- А. цитатою чи поетичним рядком;
- В. жартом, щирим коментаром;
- С. повторенням основних положень теми;
- Д. усі відповіді правильні.

Варіант 21

1. Теоретичне завдання. Доведіть, що викладання педагогіки у ЗВО – розвивальне навчання.

2. Практичне завдання. Складіть для студентів тематику коротких повідомлень за темою лекції „Система сенсорного виховання дошкільників”.

3. Тестове завдання. Будь-яку помилку в поведінці студента необхідно:

- А. рішуче виправляти;
- В. ігнорувати, якщо вона не принципова;
- С. тактовно коригувати;

D. усі відповіді правильні.

Варіант 22

1. Теоретичне завдання. Сформулюйте ваше ставлення до нових підходів навчання у вищій школі. На вашу думку, завжди є сенс у творчому підході до навчання?

2. Практичне завдання. Складіть опорну схему до теми „Сучасне сімейне виховання дошкільників” для використання її на семінарському занятті.

3. Тестове завдання. Студенти не можуть успішно навчатися, якщо наявні:

A. байдужий тон, мовні штампи, заявлені фрази;

B. тавтологія, жаргонні слова;

C. страх осміяння;

D. усі відповіді правильні.

Варіант 23

1. Теоретичне завдання. Професійна компетентність педагога вищої школи в контексті реалізації його місії. На основі аналізу компонентів моделі професійної педагогічної компетентності визначте основні вимоги до особистості педагога вищої школи та протипоказання до педагогічної діяльності.

2. Практичне завдання. Складіть опорну схему структури психолого-педагогічної майстерності викладача вищої школи.

3. Тестове завдання. З наведеного переліку випишіть те, що характеризує основні активні методи навчання у ЗВО:

– дидактичні ігри, тренінгові технології, бінарна лекція, проблемний семінар, дискусія, диспут, повторення, репродукція, вебінар, технологія сталкінгу, експрес-опитування, метод незакінчених речень.

Варіант 24

1. Теоретичне завдання. Розкрийте харизматичні якості викладача вишу.

2. Практичне завдання. Складіть схему, що відображає сутність процесу навчання.

3. Тестове завдання. Причини професійних деформацій:

A. нездоров'я;

B. емоційна глухість;

C. утрата інтересу до життя;

D. соціальний устрій;

E. усі відповіді правильні.

Варіант 25

1. Теоретичне завдання. Розкрити поняття про зміст освіти та його

компоненти. Сформулювати вимоги до визначення змісту освіти у вищій школі.

2. Практичне завдання. Підготуйте завдання для педагогічного диктанту (тесту) з метою перевірки знань студентів з теми „Методи науково-педагогічних досліджень”.

3. Тестове завдання. Викладач-фасилітатор зазвичай демонструє:

А.спокійну стриманість, увічливу суворість, ненастирливу пунктуальність;

В.надихає на ефективну роботу, знімаючи на етапі зародження конфлікту та стреси;

С.уміння терпляче ставитися до помилок своїх студентів, спокійно їх пояснити;

Д.усі відповіді правильні.

Варіант 26

1. Теоретичне завдання. Роль куратора академічної студентської групи.

2. Практичне завдання. Проаналізуйте етапи підготовки викладача ЗВО до семінарського заняття.

3. Тестове завдання. Почуття гуманності та доброти проявляються в:

А.ранньому віці;

В.молодшому дошкільному віці;

С.середньому дошкільному віці.

Варіант 27

1. Теоретичне завдання. Схарактеризуйте методи навчання в закладі вищої освіти. Укажіть шляхи підвищення їх ефективності.

2. Практичне завдання. Запропонуйте один із видів контролю знань студентів на семінарському занятті за темою „Педагогічний процес у дошкільному закладі”. Обґрунтуйте його доцільність.

3. Тестове завдання. Які якості особистості є несумісними з педагогічною професією, з професією викладача вищої школи (оберіть кілька варіантів):

конфліктність, роздратованість, емоційна невірноваженість, нездатність до саморозвитку, неадекватність поведінки, відсутність педагогічних здібностей, педагогічного такту, гуманізм, демократизм, адекватна самооцінка, гармонія з навколишнім світом.

Варіант 28

1. Теоретичне завдання. Охарактеризуйте головну стратегію та тактику викладання педагогіки у ЗВО.

2. Практичне завдання. Складіть структурно-логічну схему „Сучасна концепція вищої освіти. Проблеми. Шляхи вирішення”.

3. Тестове завдання. До непрямих шляхів ліквідації наслідків конфлікту серед інших належать прийоми:

- A.об’єктивізації конфлікту;
- B.зниження емоційного збудження;
- C.опора на духовність та інтелект конфліктуючих;
- D.усі відповіді правильні.

Варіант 29

1. Теоретичне завдання. Охарактеризуйте провідні ознаки підручника для вищої школи.

2. Практичне завдання. Складіть план практичного заняття на тему „Комунікативна майстерність педагога”.

3. Тестове завдання. З. Фрейд першим вивчив і в такий спосіб класифікував захисні механізми:

- A.механізм витиснення;
- B.компенсації;
- C.ідентифікації
- D.проекції;
- E.перенесення;
- F.усі відповіді правильні.

Варіант 30

1. Теоретичне завдання. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищу освіту України.

2. Практичне завдання. Розробіть план лекції на тему „Підготовка дитини до навчання в школі”.

3. Тестове завдання. Самовиховання починається із:

- A.самонаказу;
- B.самооцінки;
- C.самопереконавання;
- D.самопідбадьорення.

Критерії оцінювання відповідей на контрольні завдання

Загальна оцінка

Питання, вид завдання	Максимальна кількість балів	Оцінка виконаної роботи
1. Теоретичне питання	40	
2. Теоретичне питання	40	
3. Тести	20	

Таблиця переведення бальної шкали оцінок у національну

Шкала оцінювання:

- 90 – 100 балів – відмінно (A);
 80 – 89 балів – добре (B);
 70 – 79 балів – добре (C)
 64 – 69 балів – задовільно (D)
 60 – 63 бали – задовільно (E);
 35 – 59 балів - незадовільно з можливістю повторного складання (FX);
 0 – 34 бали – незадовільно з обов’язковим повторним курсом (F).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
70 – 80	C		
64 – 69	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Додаток А.2

Основні критерії оцінювання магістерського дослідження

Магістерське дослідження

Основними критеріями для винесення бальної оцінки (за національною шкалою) та оцінки за шкалою ECTS за магістерське дослідження є:

- якість виконаного дослідження загалом (його творчий характер, уміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення дослідження (стиль викладу матеріалу, його грамотність, бібліографічний опис, ілюстративний матеріал тощо);
- рівень виступу автора дослідження (чіткість у формулюванні актуальності проблеми, мети й завдань дослідження, уміння зробити правильні ґрунтовні висновки, культура мовлення, використання наочності, мультимедійних та інших засобів);
- наявність і повнота супровідних матеріалів (відгук наукового керівника, довідка про апробацію результатів дослідження від керівника дошкільного або закладу вищої освіти, де здійснювався експеримент, оцінка наукового рівня дослідження рецензентом).

За результатами захисту магістерського дослідження – складання державного іспиту – виставляється оцінка відповідно до наведених нижче критеріїв.

Захищені магістерські дослідження та протоколи ЕК зберігаються в архіві закладу вищої освіти.

Оцінка магістерського дослідження, захищеного на відкритому засіданні ЕК, виводиться за загальною сумою балів відповідно до вказаних нижче критеріїв:

Критерії оцінки магістерських досліджень	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
<ul style="list-style-type: none"> – дослідження виконано самостійно, зміст відповідає поставленій меті та завданням, має дослідницький характер; – зроблено глибокий аналіз досліджуваної теми, наукової літератури та інших джерел; – матеріал викладено логічно, послідовно з відповідними обґрунтованими висновками (рекомендаціями); – дослідження оформлено з дотриманням усіх вимог, написано грамотно; – при захисті магістрант демонструє глибоке знання питань теми, вільно оперує даними дослідження, з легкістю і точністю відповідає на поставлені питання 	відмінно 90 – 100	A
<ul style="list-style-type: none"> – дослідження виконано самостійно; – здійснено достатньо повний аналіз та критичний розгляд теми; – характеризується послідовним викладенням матеріалу з відповідними, однак не завжди обґрунтованими висновками; – оформлення відповідає всім вимогам, написано грамотно; – при захисті магістрант демонструє знання питань теми, оперує даними дослідження, без особливих труднощів відповідає на поставлені питання 	добре 80 – 89	B

<ul style="list-style-type: none"> – дослідження має пошуковий характер, виконане самостійно, зміст відповідає заявленій темі; – кількість бібліографічних джерел відповідає обсягу роботи; – авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; – в оформленні дослідження є окремі недоліки, мовні огріхи; – при захисті магістрант демонструє належні знання теми, на запитання відповідає правильно, але недостатньо повно й аргументовано 	<p>добре 70 – 79</p>	<p>С</p>
<ul style="list-style-type: none"> – дослідження містить усі необхідні елементи, але характеризується поверховим аналізом та недостатньо критичним розглядом теми; – простежується непослідовність викладення матеріалу, представлено необґрунтовані висновки; – кількість сучасних бібліографічних джерел недостатня; – в оформленні наявні недоліки технічного, граматичного, стилістичного характеру; – на захисті магістрант демонструє невпевненість, слабке знання теми, не дає повної, аргументованої відповіді на поставлені питання 	<p>задовільно 60 – 69</p>	<p>Д</p>
<ul style="list-style-type: none"> – виконана праця має частково дослідницький 	<p>задовільно 50 – 59</p>	<p>Е</p>

<p>характер, завдання виконані не повністю;</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз наукової літератури не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми, застаріла й недостатня бібліографія; – висновки зроблені на невисокому рівні узагальнення; – в оформленні є недоліки, грубі помилки, суттєві неточності; – при захисті магістрант демонструє невпевненість, слабке знання теми, не дає повної, аргументованої відповіді на поставлені питання 		
<ul style="list-style-type: none"> – дослідження має ознаки несамотійно виконаного (списане або значна його частина є плагіатною); – матеріалу не властивий дослідницький характер, відсутній аналіз джерельної бази дослідження; – оформлення не відповідає вимогам, викладеним у методичних рекомендаціях, наявна велика кількість помилок різного типу; – при захисті магістрант із зусиллями відповідає (або не відповідає) на поставлені питання з теми, не знає теорії питання, при відповіді припускається істотних помилок 	<p>незадовільно 26 – 49</p>	<p>FX</p>
<ul style="list-style-type: none"> – дослідження повністю не відповідає вимогам і відповідному рівню кваліфікації або не виконане 	<p>незадовільно 1 – 25</p>	<p>F</p>

Додаток Б

**Методики дослідження діяльнісного критерію моніторингу якості
освіти магістрів педагогічного профілю
(Діяльність науково-педагогічних працівників)**

Додаток Б.1

Методика діагностики здатності викладача до саморозвитку

(модифіковано на основі питальника Т. Шамової)

Інструкція

Будь ласка, оцініть у балах запропоновані твердження:

„5” – це твердження повністю відповідає дійсності;

„4” – скоріше відповідає, ніж ні;

„3” – і так, і ні;

„2” – скоріше не відповідає;

„1” – не відповідає.

1. Я намагаюсь вивчити себе.
2. Я залишаю час для розвитку, якщо не зайнятий роботою або домашніми справами.
3. Труднощі, що виникають, стимулюють мою активність.
4. Я шукаю зворотний зв'язок, бо це допомагає мені дізнатися та оцінити себе.
5. Я рефлексую свою діяльність, відводячи для цього спеціальний час.
6. Я аналізую свої почуття та досвід.
7. Я багато читаю.
8. Я просто дискутую з питань, які мене зацікавили.
9. Я вірю у власні сили.
10. Я прагну бути більш відкритим.
11. Я усвідомлюю той вплив, який справляють на мене оточуючі.
12. Я керую своїм професійним розвитком та отримую позитивний результат.
13. Я отримую задоволення від опановування нового.
14. Зростання відповідальності не лякає мене.
15. Я позитивно б ставився до мого кар'єрного зростання.

Додаток Б.2**Анкета для визначення рівня педагогічної свідомості,
наявності знань про складники професійного самовдосконалення
викладача**

1. Над якою науковою проблемою (темою) Ви працюєте, де і як можуть бути застосовані результати Вашої роботи?
2. Як Ви оцінюєте інформаційно-методичне забезпечення Вашого ЗВО?
3. Яку участь Ви берете в роботі наукового семінару в цьому навчальному році?
4. Що є, на Вашу думку, складниками педагогічної майстерності викладача?
5. Які педагогічні здібності повинен мати сучасний викладач?
6. На які основні складники лекції, семінару Ви звернете увагу під час його аналізу?
7. Як вивчається вплив курсової перепідготовки викладача на його фахову майстерність?
8. Які методи Ви використовуєте для вдосконалення сучасної лекції, семінару?
9. Якими ознаками характеризується демократичний стиль роботи викладача?
10. Які педагогічні інновації реалізуються у Вашому ЗВО?

Додаток Б.3**Анкета на вивчення наявності вмінь самості**

Шановний викладачу! Уміння самості – необхідний складник у динамічному русі професіонала до вершин педагогічного акме, важливий компонент професійного зростання та самовдосконалення. Будь ласка, оцініть наявність у себе як фахівця вищої школи (у балах від 0 до 10) запропоновані вміння.

1. Я вмію ставити мету та самоаналізувати власні потенційні можливості.
2. Я вмію стратегічно прогнозувати самовдосконалення та саморозвиток свого педагогічного потенціалу.
3. Я вмію перетворювати потенційні можливості професійно-педагогічного самовдосконалення в актуальні надбання особистості.
4. Я вмію розширювати „ареал” власних можливостей самовдосконалення, переходячи на новий рівень саморозвитку.
5. Я вмію долати та запобігати негативним психологічним явищам (професійним деформаціям), що обмежують, зводять на нижчий рівень професійно-педагогічне самовдосконалення.
6. Я вмію підноситися над буденністю, розглядати себе з позицій покращення, реалізації ідеалів Краси, Істини, Добра в повсякденному житті.
7. Я вмію професійно здійснюватися, самостверджуватися, самореалізовуватися.
8. Я володію рефлексивно-аналітичними вміннями, що накреслюють подальший вектор професійно-педагогічного самовдосконалення.
9. Я володію вміннями рефлексивно-узагальнювального аналізу, що визначають ефективність роботи із самовдосконалення викладачів гуманітарних дисциплін.

Додаток Б.4

**МЕТОДИКА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВИКЛАДАЧА (ПРВ)**

Зараз вам буде запропоновано 25 тверджень. Оцініть їх, використовуючи 5-бальну шкалу:

- 1 бал – абсолютно не погоджуюся;
- 2 бали – не погоджуюся;
- 3 бали – частково погоджуюся, частково ні;
- 4 бали – погоджуюся;
- 5 балів – абсолютно погоджуюся.

Поставте знак “+” у тій графі бланка, що відповідає Вашій думці з приводу наведених нижче тверджень.

Перелік тверджень.

1. „Я вже давно нічого не змінюю у стилі своєї педагогічної діяльності”.
2. „Я часто роздумую над тим, який я маю вплив на студентів”.
3. „Я рідко задумуюсь над тим, чи правильне в мене самого уявлення про себе як фахівця?”
4. „Мене мало хвилює те, яким викладачем насправді Я є”.
5. „У мене зазвичай немає суперечливих переживань з приводу моєї педагогічної діяльності”.
6. „Я вважаю, що студенти часто помиляються в оцінках викладачів, і тому не треба зайво перейматися тим, як вони оцінюють мене як особистість”.
7. „Часом відчуваю, що я насправді є не тим викладачем, яким покликаний бути”.
8. „Коли я намагаюся згадати, яким викладачем я був у минулому, то мені важко це відтворити”.

9. „Я рідко переживаю конфлікти у своїй професійній діяльності”.

10. „Часом я думаю, що знаю про особливості педагогічної діяльності колег краще, ніж про власну педагогічну діяльність”.

11. „Здається, що всупереч моїй волі мої уявлення про себе як викладача змінюються досить часто”.

12. „Думаю, що не варто так докладно задумуватися над проблемами власної педагогічної діяльності, бо життя й так створює проблеми, які треба розв’язувати”.

13. „Не думаю, що навіть якби я хотів, я не зміг би собі відповісти, яким насправді викладачем я є”.

14. „Загалом я не маю чіткого уявлення про те, яким я є викладачем”.

15. „Мені часто важко висловити думку про власну педагогічну діяльність, бо насправді це важко зробити”.

16. „Мені часто вдається знайти вихід з проблемних ситуацій, які виникають у моїй педагогічній діяльності”.

17. „Якби мене просили описати себе як викладача, то це було б для мене важким завданням”.

18. „Думаю, що викладачу не варто надто перейматися проблемами своєї педагогічної діяльності”.

19. „Мене не цікавить думка моїх колег-викладачів про мене як викладача”.

20. „Я вважаю, що студенти часто помиляються в оцінках викладачів, і тому не треба зайво перейматися тим, як вони оцінюють мене як фахівця”.

21. „Бувають періоди, коли я докладаю зусиль, щоб змінити свій стиль викладання на більш ефективний”.

22. „Я давно не замислювався над ефективністю власної викладацької діяльності”.

23. „Я рідко замислююся над перебігом моєї педагогічної діяльності”.

24. „Мене давно не охоплювали переживання щодо моєї педагогічної діяльності”.

25. „Я давно вже не замислювався щодо своїх можливих професійних помилок”.

26. „Часто в мене немає душевних сил, аби зосередитися, щоб вийти з конфліктної ситуації, яка виникає на роботі”.

27. „Я вважаю, що студенти часто помиляються в оцінках викладачів, і тому не треба зайво перейматися тим, як вони оцінюють мене як науковця”.

28. „Я давно не замислювався щодо неефективності моєї роботи”.

29. „Я рідко замислююся щодо своїх професійних проблем, труднощів”.

30. „Мені часто не вдається конструктивно змінювати мої негативні переживання з приводу моєї викладацької діяльності на позитивні”.

Опрацювання результатів:

Шкали 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 переводяться в низхідну шкалу (інверсія).

Показник рівня ПРВ обчислюється через знаходження суми балів за всіма пунктами й за вищих значень відображає вищий рівень професійної рефлексії викладача. Уважаємо, що сума балів 0 – 50 відповідає низькому рівню професійної рефлексії; 51 – 100 балів – середньому рівню професійної рефлексії; 101 – 150 – високому рівню професійної рефлексії.

Додаток Б.5**Анкета на сформованість критичного педагогічного мислення**

1. Уважаю я себе завершеною, повністю сформованою особистістю або в мене є резерви внутрішнього росту та розвитку?

2. Достатньо я впевнений у собі?

3. Чи я здатний терпляче сприймати різні погляди? Достатньо в мене інтелектуальної гнучкості, щоб запобігати догматизму та не стверджувати, що існує тільки один метод розв'язання завдання; тільки один підручник, де ця певна тема викладена правильно; тільки один єдиний спосіб навчитися чого-небудь?

4. Здатний я чи ні приймати на свою адресу критику, необхідну для мого особистісного та професійного розвитку? Можу я відкрито обговорювати з іншими свої особистісні та професійні проблеми?

5. Знаю я чи ні, як мої студенти сприймають світ? Який я викладач для них? Чи в змозі я поглянути на себе їхніми очима.

6. Подобаються мені чи ні тісні емоційні зв'язки зі студентами чи я обираю безособистісне, відчужене спілкування з ними? Що для мене важливіше – зміст навчального предмета або потреби й особливості сприйняття студентів, можливості їхнього саморозвитку?

Додаток Б.6**Педагогічні здібності до виховання студента**

1. Здатність правильно оцінювати внутрішній стан іншої людини, співчувати, співпереживати (здібність до емпатії).
2. Здатність бути прикладом та зразком для студентів, у думках, почуттях та діях.
3. Здатність викликати в студентів шляхетні почуття, бажання та потребу змінюватися на краще, робити добро людям, досягати високих моральних цілей.
4. Здатність пристосовувати виховні дії до індивідуальних особливостей студентів.
5. Здібність вселяти в людину впевненість, заспокоювати її, стимулювати до самовдосконалення.
6. Здатність знаходити правильний стиль спілкування з кожним, добиватися взаєморозуміння.
7. Здатність викликати до себе повагу з боку студентської (курсантської) аудиторії, користуватися (неформально) визнанням цієї аудиторії, мати авторитет серед слухачів.

Додаток Б.7**Питання до рефлексивно-аналітичних вправ**

1. Уся група не готова до заняття. Ваші дії? Який арсенал педагогічних засобів і прийомів ви застосовуватимете?
2. Студенти запитують, навіщо потрібний ваш предмет. Як ви аргументуватимете відповідь? Як це слід ураховувати під час підготовки до семінару?
3. Один із ваших студентів відмовляється виконувати творчі вправи, пояснюючи це тим, що ваше завдання – пояснити йому матеріал, а його – засвоїти цей матеріал і переказати. Ваші дії?
4. Викладач-початківець обурений тим, що йому необхідно розробити творчий блок до кожного семінару, обґрунтовуючи це фразою: „Мене так не вчили”. Ваше ставлення до такої реакції?
5. Одним із найбільш популярних методичних посібників для молодих викладачів є методичні розробки до кожного семінару. Яке ваше ставлення до цього факту?
6. У молодого викладача не налагоджується контакт з аудиторією. Що ви порадите?

Додаток Б.8

ОЦІНКА якості проведення навчальних занять

Прізвище, ім'я, по батькові

Науковий ступінь

Учене звання

Спеціальне звання

Посада

Кафедра

ЛЕКЦІЯ

Навчальна дисципліна

Тема

Дата та час проведення

Аудиторія

Факультет

Група

Параметри		Оцінка		
		опис	рівень	бал
А	Початок лекції			
Б	Зв'язок з іншими темами			
В	Цілеспрямованість			
Г	Урахування специфіки аудиторії			
Д	Структура лекції			
Е	Методологія			
Є	Авторські прийоми			
Ж	Зворотний зв'язок			
З	Використання ІКТ			
И	Індивідуальність викладача			
І	Завершення лекції			

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК (опис)

	рівень	бал

Підпис особи, перевіряла

Ознайомлені:

викладач, що проводив лекцію

керівник ПМК

керівник кафедри

Додаток Б.9

ОЦІНКА якості проведення навчальних занять

Прізвище, ім'я, по батькові _____
 Науковий ступінь _____
 Учене звання _____
 Спеціальне звання _____
 Посада _____
 Кафедра _____

ПРАКТИЧНІ, СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна _____
 Тема _____
 Дата та час проведення _____
 Аудиторія _____
 Факультет _____
 Група _____

Параметри		Оцінка		
		опис	рівень	бал
А	Початок заняття			
Б	Постановка мети та завдань			
В	Актуалізація знань			
Г	Технологія проведення			
Д	Структура заняття			
Е	Активність групи			
Є	Підсумки			
Ж	Використання ІКТ			
З	Дотримання основних принципів дидактики			
И	Творчість викладача			
І	Педагогічна техніка			

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК (опис)

	рівень	бал

Підпис особи, перевіряла _____
 Ознайомлені:
 викладач, що проводив заняття _____
 керівник ПМК _____
 керівник кафедри _____

ДОВІДКА про якість методичної роботи

Прізвище, ім'я, по батькові _____
 Науковий ступінь _____
 Учене звання _____
 Спеціальне звання _____
 Посада _____
 Кафедра _____

Дата заповнення _____

1.	Методичні видання:	
	з грифом МОН	
	рекомендовані вченою радою	
	рекомендовані методичною радою	
2.	Підготовка програм, методичних рекомендацій, завдань для контролю рівня знань тощо	
3.	Комп'ютерні продукти:	
	мультимедійні підручники, посібники (крім електронних варіантів рукописів)	
	запис ДВД-дисків	
	інші	
4.	Наочність (плакати, стенди)	
5.	Додаткова професійно-громадська методична робота	
	відповідальний за методичну роботу кафедри	
	куратор від ECTS	
	інші	

Серед них обов'язково позначити одноосібні видання.
 У разі співавторства – позначити співавторів.
 За кожною рубрикою вказуються реквізити видання, документа.

Керівник кафедри _____

Додаток Б.11

ДОВІДКА **про використання новітніх технологій**

Прізвище, ім'я, по батькові	_____
Науковий ступінь	_____
Учене звання	_____
Спеціальне звання	_____
Посада	_____
Кафедра	_____
Дата заповнення	_____

І.	Публікації з методики викладання, організації навчального процесу у вищій школі тощо:	
	1.	
	2.	
	3.	
ІІ.	Узагальнення досвіду діяльності викладача:	
	1.	
	2.	
	3.	
ІІІ.	Інші документи	

За кожним пунктом вказуються реквізити видання, документа.

Керівник кафедри _____

Додаток Б.12

ДОВІДКА
про результати стажування (підвищення кваліфікації)

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Науковий ступінь _____

Учене звання _____

Спеціальне звання _____

Посада _____

Кафедра _____

Дата заповнення _____

Період стажування (підвищення кваліфікації):

з „___” _____ 20__р. по „___” _____ 20__р.

Тема стажування:

РЕЗУЛЬТАТИ:

1.	Упровадження в освітній процес (методичні видання, доповнення до них, інші методичні матеріали)	
2.	Використання у НДР (статті, тези виступів тощо)	
3.	Стажкування за кордоном	

За кожним пунктом указуються реквізити видання, документа.

Керівник кафедри _____

Додаток Б.13

РЕЗУЛЬТАТИ вибіркового зрізу знань

Група	
Факультет	
Предмет	
Дата проведення	
Викладач (проводить семінарські, практичні заняття)	

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗРІЗУ

1.	Кількість питань	
2.	Критерії оцінки	
3.	Кількість незадовільних оцінок	
4.	Середній бал зрізу	
5.	Абсолютна успішність	
6.	Якісна успішність	

Начальник навчально-методичного відділу

Додаток Б.14

ДОВІДКА про науково-дослідну діяльність

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Науковий ступінь _____

Учене звання _____

Спеціальне звання _____

Посада _____

Кафедра _____

Дата заповнення _____

	Вид виконаної науково-дослідної роботи	Кількість	Кількість балів
1.	Виконання досліджень на замовлення		
2.	Акти впровадження наукових розробок у діяльність ЗВО		
3.	Акти впровадження наукових розробок в освітній процес		
5.	Отримання патентів (авторських свідоцтв)		
6.	Монографії		
7.	Підручники з грифом МОН		
8.	Посібники з грифом МОН		
9.	Науково-практичні посібники, рекомендовані вченою радою		
10.	Науково-практичні рекомендації		
11.	Публікації наукових статей за кордоном		
12.	Публікації наукових статей в Україні		
13.	Виступи на конференції за кордоном		
14.	Виступи на конференції в Україні		
15.	Керівництво науковим гуртком кафедри (за умови наявності результатів діяльності гуртка)		
16.	Керівництво науковою роботою студента, яка посіла призове місце на конкурсі		
17.	Керівництво підготовкою наукової статті студента		
18.	Керівництво підготовкою тез доповідей студента		

Керівник кафедри _____

ДОВІДКА **про участь у виховній роботі на факультетах**

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Науковий ступінь _____

Учене звання _____

Спеціальне звання _____

Посада _____

Кафедра _____

Дата заповнення _____

№ з/п	Вид діяльності	Кількість заходів / оцінка проведення заходу		
		Захід проведений на належному рівні, мета повністю досягнута (оцінюється в 10 балів)	Захід проведений на посередньому рівні, мета досягнута частково (оцінюється в 5 балів)	Захід не проведений, мета не досягнута (оцінюється в 0 балів)
1.	Проведення тематичного вечора (сценарій, відеозапис)			
2.	Розробка та проведення тематичних виховних годин			
3.	Індивідуальна робота зі студентами та її результативність (довідка)			
3.1.	Робота з курсантами (студентами), що вимагають посиленої педагогічної уваги			
3.2.	Робота з батьками (студентів)			
4.	Участь у роботі Ради факультету			
5.	Використання краєзнавчого матеріалу, історичних пам'яток та визначних місць культури при підготовці виховних заходів			
6.	Виконання плану виховної роботи в групі, де є куратором, на навчальний семестр			
7.	Ведення журналу куратора навчальної групи			
8.	Проведено профорієнтаційних заходів, бесід			
9.	Виступи на правороз'яснювальну тематику перед населенням, учнівською молоддю			
10.	Публікації в засобах масової інформації			
Усього балів				

Керівник кафедри _____

ДОВІДКА
про якість організаційної роботи

Прізвище, ім'я, по батькові _____
Науковий ступінь _____
Учене звання _____
Спеціальне звання _____
Посада _____
Кафедра _____

Дата заповнення _____

1.	Відповідальний за облік навантаження	
2.	Робота в школі педагогічної майстерності	
3.	Куратор навчального взводу	
4.	Координація взаємодії з іншими закладами вищої освіти та практичними органами	
5.	Розробка проектів оформлення приміщень	
6.	Проведення загальноінститутських заходів	
7.	Інші	

За кожною рубрикою вказується реквізити документа.

Керівник кафедри _____

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ
науково-педагогічної діяльності

посада, вчене звання, ступінь, спеціальне звання

прізвище, ім'я, по батькові

№ з/п	Зміст показника	Оцінка (кількісна, описова)
1.	Оцінка якості проведення навчальних занять (лекції)	
2.	Оцінка якості проведення навчальних занять (практичні, семінарські заняття)	
3.	Якість методичної роботи	
4.	Якість організаційної роботи	
5.	Використання новітніх технологій	
6.	Результати стажування (підвищення кваліфікації)	
7.	Результати вибіркового зрізу знань курсантів	
8.	Оцінка наукової роботи	

Керівник кафедри

ОЗНАЙОМЛЕНИЙ:

Додаток В

Приклад методик дослідження діяльнісного критерію моніторингу якості освіти магістрів педагогічного профілю (Упровадження інтерактивних методик і технології навчання)

Додаток В.1

Анкета для вивчення найбільш ефективно використовуваної структури занять в оцінці викладачів вищої школи

Шановні викладачі! Оберіть, будь ласка, на Вашу думку, найбільш ефективно використовувану структуру занять у вищій школі:

1. Традиційне планування заняття з можливими відхиленнями.
2. Регламентована авторська структура, вироблена Вами як викладачем.
3. Імпровізаційна структура.
4. Креативна структура занять, що мають на меті вироблення творчої продукції.

Додаток В.2

Анкета для вивчення найчастіше використовуваної структури занять у вищій школі в оцінці викладачів

1. Традиційне планування заняття з можливими відхиленнями.
2. Регламентована авторська структура, вироблена Вами як викладачем.
3. Імпровізаційна структура.
4. Креативна структура занять, що мають на меті вироблення творчої продукції.

Аналіз проведення лекції

Аналіз проведення лекції (параметри та критерії)					
Параметри		Низький 0-2	Задовільний 3-5	Добрий 6-8	Оптимальний 9-10
А	Початок лекції	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення	Організаційний момент затягнутий	Організаційний момент замінено постановкою мети	Організаційний момент дає лаконічну установку на всю лекцію, оригінальний початок, „Я-повідомлення”, активізація мислення студентів. володіння способами створення позитивно-гармонійної навчальної атмосфери і належної мотивації, прийомами гуманізації навчально-виховного процесу, організації співпраці
Б	Зв'язок з іншими темами	Не має зв'язку з попереднім матеріалом та установкою на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці лекції	Чітко визначено місце лекції, семінару в системі знань. Володіння способами забезпечення продуктивної професійної діяльності (якість, методичність, системність, результативність, професіоналізм дій)

В	Цілеспрямованість	Робота студентів не прогнозується, відсутні цільові установки	Цілеспрямованість наголошується, але не реалізується	Мета пропонується без пояснень	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Цілеспрямованість мотивує свою діяльність. Демонструє вміння актуалізувати знання при рішення професійних завдань; робити кваліфікований добір, проектувати власну стратегію життя і професійного розвитку; проявляти індивідуальну професійну активність, вибудовувати і реалізовувати індивідуальну траєкторію висхідного розвитку з ускладненням професійних завдань
Г	Урахування специфіки аудиторії	Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, не враховано особливості аудиторії	Специфіка лекції не підтверджується	Специфіка виявляється у змісті матеріалу	Тонке психологічне врахування особливостей аудиторії; рівень труднощів, методи навчання, зміст матеріалу сприяють специфіці спеціальності
Д	Структура лекції	Структура заняття обрана спонтанно	Частини лекції, семінару витримано в рамках часу	Структура пробна, складана	Структура гнучка, логічна, хронологічна побудована. вміння викладача організовувати особистісно зорієнтовану, суб'єкт-суб'єктну діяльність; створювати диференційований комунікативний освітній простір для розвитку студента. Викладач уміє миттєво трансформувати вміння та елементи (зовнішні і внутрішні) педагогічної техніки задля коригування дидактичної структури лекції; індивідуально-творчий стиль

Е	Методологія	Немає опори на методологію освітнього процесу	Викладач інтуїтивно організовує реальний процес пізнання. Властиві лише репродуктивні методи	Використовуються науково обгрунтовані моделі пізнання	Цілеспрямовано використовуються знання з методології, органічно поєднуються теорія та практика. нових освітніх підходів, технологій викладання; новаторських методик роботи, законів і закономірностей; методів і прийомів оптимізації навчально-виховного процесу відповідно до можливостей і потреб студентів. Упровадження й поширення в структурі лекції авторського педагогічного продукту (концепцій, теорій, систем, моделей, методів, прийомів навчання, виховання і розвитку особистості)
Ж	Авторські прийоми	Відсутні авторські прийоми, прийоми створення проблемних ситуацій. Відсутні стимули до активної пізнавальної діяльності	Формальний підхід. Пізнавальна активність стимулюється лише суворістю викладача, немає зацікавленості	Традиційне ставлення до навчального процесу. Елементи проблемності. Стимулами є цільові установки	Авторські прийоми, зацікавленість обох сторін, проблемно-пошуковий стиль сприяють активізації пізнавальної діяльності. Поєднання логіки викладу з творчою імпровізацією. Нестандартність мислення, пов'язаної з пошуками продуктивних методів, форм, технологій навчання і виховання; активна професійної позиції; висока самоорганізація професійної діяльності; передачі студентам творчого досвіду; естетичної емпатії; вироблення творчої позиції; креативності

3	Зворотний зв'язок	Немає зворотного зв'язку, опори на життєвий досвід студентів	Зворотний зв'язок однобічний, однаковий для всіх	Зворотний зв'язок різнобічний, але не продуктивний	Опора на життєвий досвід студента. Урахування вікових та індивідуальних (тип темпераменту; сигнальної нервової системи) особливостей студентів. Створення духовних цінностей у вигляді спільного освітнього результату, оригінальних творчих зразків навчальної діяльності студентів; творчо використовувати в навчально-виховному процесі пошуково-дослідницькі, різнорівневі творчі завдання
---	-------------------	--	--	--	--

I	Використання ІКТ	Не використовуються дидактичні матеріали, наочність, ІКТ	Наочність використовується недостатньою мірою. Викладач не володіє засобами ІКТ, не використовує можливості Інтернету на лекції	Превалює наочність, але відволікає увагу. У використанні ІКТ не простежується системність та послідовність	Наочність використовується повною мірою. Викладач демонструє готовність до самостійного розв'язання навчальних проблем засобами ІКТ нового покоління в професійно-педагогічній діяльності в умовах сучасної інноваційної політики: розробка функційної структури комп'ютерного середовища для підтримки навчального процесу, використання програмного забезпечення, мультимедійних технологій, Інтернету тощо на базі поєднання інформативної підготовки магістрантів з сучасними педагогічними технологіями та психолого-педагогічними особливостями роботи зі студентами; Викладач використовує ІКТ для вироблення в студентів навичок критичного мислення, створювання для студентів та колег суспільство знань, засноване на принципах інновації, безперервного навчання, що збагачується засобами ІКТ
---	------------------	--	---	--	--

К	Індивідуальність викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Авторитарний стиль, внутрішня скутість, страх перед аудиторією	Проявляється педагогічна майстерність, але слід удосконалюватися	Високий рівень педагогічної майстерності, дотик до індивідуальної культури майстра. Яскрава демонстрація методичної мобільності й оновленого способу мислення; уміння виробляти нову якість професійної дії, індивідуальний продуктивний стиль діяльності
Л	Завершення лекції	Неорганізоване завершення заняття, відсутнє узагальнення	Рекомендації загального характеру. Відсутність рефлексії	Кінець заняття завершений, але відсутня рефлексія	Узагальнення, логічне завершення, підготовка ґрунту до наступних лекцій, спрямування на самостійну роботу. Викладач висуває найближчі і найдальші професійні перспективи; здійснює рефлексію проведеної лекції; уміє переводити власні потенційні можливості в актуальні; діагностувати, комплексно осмислювати власний перспективний педагогічний досвід, визначати рівень його продуктивності

Аналіз проведення семінарського заняття

Критерії оцінювання семінарського (практичного) заняття					
Параметри		Низький 0 – 2	Задовільний 3 – 5	Добрий 6 – 8	Оптимальний 9 – 10
А	Початок заняття	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення курсантів, студентів	Організаційний момент проведено формально. Визначено тему та перелік питань семінарського заняття	Визначено тему семінарського заняття; місце, що займають питання цього заняття в курсі, який вивчається. Подано методичні рекомендації до виступу студентів групи з цієї тематики	Оригінальний початок семінарського заняття, використовуються прийоми активізації мислення студентів (наприклад, постановка проблеми, прийом „інтрига”, метод незакінченого речення, цитати з документів, відеосюжети тощо)
Б	Постановка мети та завдань	Відсутні цільові установки або мета не відповідає визначеним питанням	Мету визначено, але не визначено методи щодо їх реалізації (засоби досягнення)	Визначено мету та методи реалізації цієї мети	Визначено мету та методи для реалізації кожного завдання (порівняльний метод, аналізу та синтезу, статистичний метод, пошуковий (творчий), індукції та дедукції тощо)
В	Актуалізація знань	Немає зв'язку з попереднім матеріалом, відсутні й настанови на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці семінару	Чітко визначено місце семінару в системі знань з дисципліни

Г	Технологія проведення	Намагання викладача перетворити семінар на лекцію, демонстрацію власних знань і професійної компетенції за низької активності слухачів	Перетворення виступу студента на діалог „викладач – студент” на фоні інертності аудиторії. Повідомлення з питань семінару, коментар повідомлень студентів; акценти викладача на питаннях, які передбачено планом	Постановка питань у процесі повідомлень, рефератів студентів, що спонукають до дискусії, вимагають доказовості, міцних знань, винахідливості. Питання не залишаються без відповідей	Авторські прийоми, зацікавленість обох сторін, проблемно-пошуковий стиль. Використання різноманітних методів активізації пізнавальної діяльності студентів. Творча імпровізація
Д	Структура заняття	Структуру семінарського заняття обрано спонтанно	Недотримання розподілу часу, відсутність пропорційного розподілу часу для розгляду питань	Структура пробна, складна	Структура гнучка, логічно і хронологічно доцільна

Е	Активність групи	Повне наслідування лекції (коли на семінарі відбувається буквально дослівний переказ сказаного лектором)	Низька активність групи. Використовуються лише репродуктивні методи	Усі питання розкрито глибоко та повно; різними видами роботи на семінарі охоплено хоча б половину групи	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Системність, послідовність, доступність та завершеність розгляду поставлених питань. Забезпечення активізації групи та окремої особистості, розвиток мислення студентів, їхнього інтересу до предмета. Здійснення індивідуалізованого підходу до групи та диференційованого підходу до студентів. Активних учасників семінару більше половини навчальної групи
----------	-------------------------	--	---	---	--

Є	Підсумки	Мету заняття не досягнуто. Неорганізоване завершення заняття, не має підбиття підсумків, відсутнє узагальнення. Не надано рекомендацій щодо самостійної роботи за темою та підготовки до наступного семінару	Мету заняття досягнуто, але відсутнє узагальнення. Надано рекомендації загального характеру щодо виконання самостійної роботи за темою та підготовку до наступного заняття	Мету заняття досягнуто, підбито підсумки, зроблено узагальнення. Проведено аналіз роботи групи та окремих учасників. Надано детальні рекомендації щодо виконання самостійної роботи за темою та визначено завдання на наступне заняття	Мету заняття досягнуто. Має місце узагальнення, підведення підсумків. Оригінальне завершення заняття. заключне слово. Конструктивний аналіз усіх виступів та відповідей, стимуляція активності слухачів Проведення рефлексії
Ж	Використання ТЗН	Не використовується наочність, технічні засоби навчання, дидактичні матеріали	Наочність, дидактичні матеріали використовується недостатньою мірою	Превалює наочність, але відволікає увагу	Наочність, дидактичні матеріали використовуються доцільно й повною мірою

З	Дотримання основних принципів дидактики	Порушуються дидактичні принципи науковості, логічності, доступності. Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, немає зв'язку теорії з практикою	Порушуються деякі дидактичні принципи. Зв'язок теорії з практикою проводиться формально. Відсутня специфіка в змісті та методах навчання	Дотримання дидактичних принципів. Специфіка виявляється у змісті матеріалу, постановці проблем, наведених прикладах	Дотримання дидактичних принципів. Використання новітнього законодавства, що безпосередньо стосуються теми, яка вивчається. Обізнаність у наукових доробках, підходах різних шкіл, науковців у трактуванні певних проблем. Взаємозв'язок матеріалу, що викладається з іншими навчальними дисциплінами, його місце в загальній підготовці спеціаліста. Утілення принципу зв'язку теорії з практикою
И	Творчість викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Застосування стандартних підходів та шаблонів під час проведення семінару	Творчий підхід. Уміння відійти від стандартних підходів та шаблонів, переконливість і ефективність наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення та висновки	Високі творчі здібності викладача, уміння відійти від стандартних підходів та шаблонів. Авторські прийоми. Поєднання логіки з творчою імпровізацією

I	Педагогічна техніка	Скутість, відсутність зацікавлення аудиторією. Відсутнє повноцінне спілкування	Внутрішня „скутість”, неконтрольована міміка й жести. Протягом семінару знаходиться за столом або за останньою партою аудиторії	Відсутність скутості. Відповідність міміки і жестів ситуації. Правильна постановка голосу, виразні інтонації, хороша дикція	Високий ступінь психофізичної свободи, відсутність скутості. Емоційна стабільність (саморегуляція). Уміння використовувати свій психофізичний потенціал як інструмент виховного впливу (володіти своїм фізичним, психічним, емоційним станом; голосом, мімікою, пантомімікою); уміння впливати на інших (вербальні, невербальні засоби спілкування)
УСЬОГО		20	30 – 50	60 – 80	90 – 100

**Результативно-рефлексивний критерій моніторингу якості освіти
магістрів педагогічного профілю**

На результативно-рефлексивному етапі моніторинг якості освіти магістрів педагогічного профілю забезпечено через використання таких *методів психолого-андрагогічної діагностики, як самоаналіз, самомоніторинг, самокорекція, самооцінювання і кореляції запланованих попереднім прогнозуванням очікуваних результатів із отриманими, критичне осмислення професійно-педагогічних дій, здобутків та недоліків і викладачів, і студентів.* Центральними діагностувальними параметрами рівня компетентності викладача в його педагогічній діяльності є такі: активність педагогічних знань, якими він володіє, мобільність у творенні власних моделей, суб'єктність позиції в структурі навчально-виховної діяльності та процесі формування компетентності.

Розроблена й апробована нами система педагогічного моніторингу якості освіти магістрів педагогічного профілю дозволить отримати вичерпну інформацію про реальні запити магістранта, викладача, об'єктивно оцінити їхню готовність до виконання інноваційних ролей і функцій, відстежити акмединаміку в професійно-педагогічній діяльності та на основі узагальнювальних результатів чітко визначити напрями науково-методичного супроводу професійного, особистісного, акмемотиваційного зростання фахівця, майбутнього педагога. Інноваційний психолого-андрагогічний супровід, здійснений на всіх етапах моніторингу, допоможе сформувати в учасників освітнього процесу позицію активного суб'єкта професійного самовдосконалення, визначити й успішно зреалізувати творчі ініціативи.

**Анкета для студентів магістратури вищих педагогічних навчальних
закладів**

(розроблена Н. Г. Батечко)

1. Що спонукало Вас продовжити навчання в магістратурі?

- а) здобути повну вищу освіту;
- б) продовжити навчання;
- в) порада батьків;
- г) інше.

2. Які переваги, на Ваш погляд, має навчання в магістратурі порівняно з бакалавратом?

3. Чи плануєте Ви після закінчення магістратури займатися викладацькою діяльністю?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

4. Чим приваблює Вас викладацька діяльність?

- а) спілкування з людьми;
- б) перспективою залишитись у вищій школі;
- в) спробою реалізувати педагогічні здібності;
- г) інше.

5. Які чинники, на Ваш погляд, стимулювали магістрантів до викладацької діяльності?

6. Чи вважаєте Ви достатньою фундаментальну підготовку, яку отримуєте в період навчання в магістратурі?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

7. Чи достатній є термін, на Ваш погляд, відведений на навчання в магістратурі?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

8. Чи раціонально, на Ваш погляд, організований час самостійної роботи магістрантів?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

9. Чи ефективно організована, на Ваш погляд, практична підготовка магістрів?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

10. Чи задовольняє Вас педагогічна (асистентська) практика, передбачена навчальним планом підготовки магістрів?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

11. Чи вважаєте Ви достатньою підготовку з інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання в магістратурі?

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

12. Які дисципліни Ви б додали до навчального плану для покращення підготовки з інформаційно-комунікаційних технологій?

13. Зазначте, на скільки ви готові до професійного зростання та самовдосконалення під час професійно-педагогічної діяльності у ЗВО?

- а) готовий;
- б) думаю, що готовий;
- в) ні, не готовий;
- г) важко відповісти.

14. Зазначте, яких професійно-педагогічних умінь та навичок Вам бракує для подальшого професійного зростання та самовдосконалення?

- а) навичок організації навчально-виховного процесу у вищій школі;
- б) володіння сучасними методами та технологіями навчання у вищій школі;

- в) навичок управління навчально-пізнавальною та самостійною роботою студентів;
- г) проводити наукові дослідження з фаху;
- д) навичок використання програмних засобів та інтернет-ресурсів у професійно-педагогічній діяльності;
- е) навичок організації дистанційної форми навчання.

15. Чи вважаєте Ви за необхідне навчання та самовдосконалення викладача вищої школи впродовж усієї професійно-педагогічної діяльності?

- а) так, це необхідно;
- б) знань, яких надає заклад вищої освіти, достатньо;
- в) важко відповісти.